

**31st INTERNATIONAL CONGRESS on
CREATIVE DRAMA in EDUCATION
"CHANGE-TRANSFORMATION"**

**31. ULUSLARARASI EĞİTİMDE
YARATICI DRAMA KONGRESİ
"DEĞİŞİM-DÖNÜŞÜM"**

Bildiri Özetleri Kitabı

25-29 EKİM/OCTOBER 2023

ANKARA

31. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi
“Değişim / Dönüşüm”

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Yayıma Hazırlayanlar:
Ar. Gör. Gizem Sivrikaya
Ar. Gör. Hazal Evrum
Dr. Öğr. Üyesi Nami Eren Beştepe

Kongreyi Düzenleyen Kurumlar:
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Çağdaş Drama Derneği

25 – 29 Ekim 2023

Ankara

31. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi Hakem Listesi

Prof. Dr. Ayşe Okvuran
Prof. Dr. Güzin Yamaner
Prof. Dr. Necdet Aykaç
Prof. Dr. Ömer Adıgüzel
Prof. Dr. Pınar Özdemir Şimşek
Prof. Dr. Salim Sever
Prof. Dr. Tuncer Bülbül
Prof. Dr. Yaşare Aktaş
Doç. Dr. Ayben Kaynar Tanır
Doç. Dr. Erkan Çer
Doç. Dr. Ferah Burgul Adıgüzel
Doç. Dr. Kenan Demir
Doç. Dr. Murtaza Aykaç
Doç. Dr. Ömer Nayci
Doç. Dr. Özkan Çelik
Doç. Dr. Selen Korad
Doç. Dr. Serkan Keleşoğlu
Doç. Dr. Zekiye Çıldır
Dr. Öğr. Üyesi İhsan Metinnam
Dr. Öğr. Üyesi İnanç Eti
Dr. Öğr. Üyesi Raziye Günay Bilaloğlu
Dr. Öğr. Üyesi Zeki Özen
Dr. Serhan Sarıkaya
Dr. Gökhan Karaosmanoğlu

İçindekiler

<u>Eleştirel Pedagoji Zemininde Yaratıcı Drama Yoluyla Eğitimde Dönüşüm Olanakları Üzerine Bir Değerlendirme</u>	5
<i>Dr. Ebru Eren</i>	
<u>İlkokul Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Fen Bilimleri Çevre Konularında Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Tutumlarına Etkisinin Değerlendirilmesi</u>	7
<i>Dr. Nilgün Bakkaloğlu</i>	
<i>Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek</i>	
<u>Etkileşimli Kitap Okuma ile Dramatizasyon Çalışmalarının Erken Çocukluk Döneminde Zihin Kuramı Gelişimine Etkileri</u>	8
<i>Uzm. Gizem Burcu Adar</i>	
<u>Çağdaş Drama Derneği Paydaşlarının Demografik Özelliklerinin Alansal Analizi</u>	10
<i>Doç. Dr. Onur Çalışkan</i>	
<u>Doğadan Tasarıma (Biyotaklit)</u>	11
<i>Sayime Arıkız</i>	
<u>“Forum Tiyatro’nun Değişim Çağrısı: Kibritçi Kız Masalı”</u>	12
<i>Öğr. Gör. Elif (Aykanat) Özcan</i>	
<u>Yaratıcı Drama Lideri Olabilmek: Bir Delphi Çalışması</u>	15
<i>Arş. Gör. Burak Cesur</i>	
<i>Doç. Dr. Bilge Kuşdemir Kayıran</i>	
<u>Yaratıcı Drama Yöntemiyle Başarılı Kaynaştırma Uygulamaları</u>	17
<i>Zülfü Alımterin</i>	
<i>Dr. Öğr. Üyesi Emrah Bilgiç</i>	
<u>İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Yaratıcı Drama Programının Etkililiği</u>	19
<i>Kadir Demiryürek</i>	
<i>Prof. Dr. Hasan Atak</i>	
<u>Görsel Sanatlar Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak İlişkiseliliği</u>	21
<i>Dr. Tuğba Gürkan Şenyavaş</i>	
<u>Yaratıcı Dramayla Aile Yaşam Becerilerini Geliştirmek: Çemberdeki Dönüşüm Ailedeki Değişim</u>	24
<i>Sema Baş</i>	
<i>Arş. Gör. Mert Şen</i>	

<u>Bir Minder Daha Ekleyin! Yaratıcı Dramada ChatGPT Kullanımı Üzerine Bir İnceleme</u>	26
<u>Arş. Gör. Mert Şen</u>	
<u>Arş. Gör. Şevval Nur Şen</u>	
<u>Dr. Tuğrul Gökmen Şahin</u>	
<u>9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Okutulan Romanların Dramaturji ve Drama Disiplinleriyle İncelenmesine Yönelik Araştırma</u>	28
<u>Arş. Gör. Nazım Sarıkaya</u>	
<u>Müzik Eğitimine Yönelik Yaratıcı Drama Projelerinin İncelenmesi</u>	30
<u>Arş. Gör Hazal Evruk</u>	
<u>Dr. Öğretim Üyesi Nami Eren Beştepe</u>	
<u>Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Yapılan Okul Öncesinde Drama Konulu Tezlerin İçerik Analizi: Bir Eğilim Çalışması</u>	31
<u>Dr. Öğr. Üyesi Emine İnci</u>	
<u>Öğretmen Adaylarının İletişim İstekliliğini Yaratıcı Drama İle Anlamak: Sana Göre Ben Kimim?</u>	33
<u>Dr. Tuğrul Gökmen Şahin</u>	
<u>Uzm. Esin Güneş Şahin</u>	
<u>Ders Kitaplarında Dönüşüm: Dramatik Çatışma Bağlamında Türkçe Ders Kitapları</u>	35
<u>Muammer Kartal</u>	
<u>Yaratıcı Drama Alanında Yapılan Projelerin Sistemik Betimsel Analizi; Dün ’den Bugüne Proje İçerikleri</u>	37
<u>Fatıma Büşra Cengiz</u>	
<u>Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek</u>	
<u>Matematiğe Anlam Vermek Mümkün Mü?</u>	39
<u>Blm. Uzm. Nardane Ece Bülbül</u>	
<u>Ethos Ankara Uluslararası Tiyatro Festivallerinin Hayat Boyu Öğrenme Boyutu ile Değerlendirilmesi</u>	41
<u>Dr. H. Serhan Sarıkaya</u>	
<u>Yeşim Eyüboğlu</u>	
<u>Ekolojik Okuryazarlık ile Drama İlişkisinin Değerlendirilmesi</u>	43
<u>Dr. Öğr. Üyesi Nami Eren Beştepe</u>	
<u>Bilim Uzmanı Gamze Esener Kutlu</u>	
<u>Ortaokul Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlığını Arttırmaya Yönelik Yaratıcı Drama Temelli Bir Psikoeğitim Önerisi</u>	46

<u>Yusuf Özlük</u>	
<u>Birsen Gökçen</u>	
<u>İlbiçe Kutluer</u>	
<u>Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Hecelerden Farklı Kelime Oluşturma Becerilerinin İncelenmesi</u>	48
<u>Nevin Gümüş</u>	
<u>Sınıf Öğretmenlerinin Drama Algıları ve Dramayı Planlama Becerileri Üzerine Bir İnceleme</u>	50
<u>Elif Kunt</u>	
<u>Dr. Bilge Kuşdemir Kayıran</u>	
<u>Tataların Yolculuğu: Bir Tutam Baharat</u>	52
<u>Rojda Şükran Karas</u>	
<u>Nesneden Sanata: Yaratıcı Drama Yoluyla Gündelik Malzemelerle Yaratıcı İfade Becerisi</u>	53
<u>Arş. Gör. Şevval Nur Şen</u>	
<u>Esin Güneş Şahin</u>	
<u>Ortaokul Düzeyinde Fen Bilimleri Derslerinde Yaratıcı Drama Kullanılarak Yazılmış Tezlerin İncelenmesi</u>	55
<u>Ezgi Köşeler</u>	
<u>Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Akın Demircan</u>	
<u>Yaratıcı Drama ile Bütünleştirilmiş Bilişsel Davranışçı Terapi Odaklı Grup Çalışmasının Ergenlerin Sınav Kaygısı Üzerine Etkisi</u>	56
<u>Dr. Psk. Dan. Merve Çalık</u>	
<u>Yaratıcı Drama Yöntemi ile Hazırlanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Kaynaştırma/ Bütünleştirme Öğrencilerine Yönelik Tutumlarına Etkisi</u>	58
<u>Şenay Arslan Soyaltın</u>	
<u>Deniz Gökçe</u>	
<u>Burcu Gezgin Bektaş</u>	
<u>Türkiye'de Göçmen Öğrencilere Dil Eğitiminde Uygulanabilecek Örnek Yaratıcı Drama Uygulamaları</u>	61
<u>Tuğba Deniz</u>	
<u>Eğitimde Drama Dersinin İşlenişinde Değişim ve Dönüşüm: Bir Öz Anlatı Çalışması</u>	64
<u>Dr. Öğr. Üyesi Dürdane Lafcı-Tor</u>	
<u>Brian Way ve Dorothy Heathcote'un Tiyatro Yaklaşımlarının Karşılaştırılması: Stanislavski vs Brecht</u>	66

Dr. Öğr. Üyesi İhsan Metinnam

Yaratıcı Drama Temelli Çevre Eğitiminin 5-6 Yaş Çocukların Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisi 68

Tuba Çay Sağlam

Arş. Gör. Dr. İnanç Eti

Yaratıcı Drama, Müze-Toplum İlişisini Değiştirebilir mi?: Müzelere Yönelik Yaratıcı Drama Projelerinde Kullanılan Soruların Yönü 70

Dr. Gökhan Karaosmanoğlu

Arş. Gör. Gizem Sivrikaya

Öğrencilerin Metaksis Deneyimleri: Turizm Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı Uygulamaları 72

Doç. Dr. Hakan Sezerel

Dr. Öğr. Üyesi Zeki Özen

Eleştirel Pedagoji Zemininde Yaratıcı Drama Yoluyla Eğitimde Dönüşüm Olanağı Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Ebru Eren, Bağımsız Araştırmacı, ebru.eren.ebr@gmail.com

Özet

Eğitim, tarihsel süreç boyunca devletin ideolojik aygıtlardan biri olarak egemen bakış açısının yeniden üretiminde ve sürdürülmesinde önemli bir yer tutarken (Althusser, 2010); eğitimin özgürleşmenin, yetkinleşmenin, özerkleşmenin bir aracı olmasının da mümkün olduğunun özellikle eleştirel pedagoji düşünürleri tarafından ortaya konduğu görülmektedir (Freire ve Macedo, 1998; Horton 2003; Neill, 2000; Spring, 2010). Tarihsel süreç boyunca eğitim alanının yapılandırılması toplumsal ve dönemsel olarak değişiklikler göstermiştir. Bu bağlamda hâkim söylem ve ideoloji, eğitimin içeriğinin şekillenmesinde büyük oranda belirleyici olmuştur. Dolayısıyla tarihsel süreç boyunca egemen söylem ve ideolojinin etkisine bağlı olarak eğitimin “özgürleştirici” yanından çok “evcilleştirici” (Freire, 2008) yanının öne çıktığı görülmektedir. Eleştirel pedagoji yaklaşımının hâkim eğitim sürecine yönelik eleştirileri arasında genel olarak, eğitim güç ilişkileri dolayımında inşa edilmiş, içerisinde eşitsiz ilişkilerin yer aldığı, ayrımcılığın egemen olduğu, toplumsal ayrışmaların sürdürülmesine aracılık eden, özgürleşimden ve yaratıcılıktan uzak bilgi aktarımının yapıldığı bir alan olduğu yer almaktadır. San’a (2006) göre, okuldaki öğrenme süreci, genel olarak eklektik, birbiri üzerine yığılan, öğretimin öne çıktığı bir süreci içerisinde barındırmaktadır. Eleştirel pedagojinin öncü düşünürleri arasında yer alan Freire’nin (2008) bankacı eğitim olarak adlandırdığı bu süreç, bilgilerin depolandığı bir öğrenme biçiminde gerçekleşmektedir. Eleştiri, sorgulama ve yaratıcılıktan uzak bir şekilde yapılandırılan eğitim süreci sonunda eğitimin öznelere kendilerini gerçekleştirebilecek olanaklardan yoksun, köreltilmiş, yabancılaşmış bir eğitim süreci deneyimlemektedirler. Buna karşın yaratıcı drama yaklaşımı eğitimde bir tür yeniden yapılandırma olanağı sunan bir alan olarak görülebilir. Kazanılmış kavramların irdelendiği, yeni anlamlar yüklendiği, doğal bir öğrenmenin gerçekleştiği bir süreç olarak kurgulanmaktadır (San, 2006). Bu bağlamda yaratıcı dramanın eleştirel pedagoji yaklaşımında olduğu gibi eleştirel bir dili, görünenin arkasındaki gerçekliği anlama çabasını, yaratıcı ve eşitlikçi bir öğrenme sürecini içerisinde barındırdığı öne sürülebilir. Aynı zamanda edilgenlik yerine katılımcı olma,

bağımlılık yerine bağımsız olma, karar verebilme, yetkinleşme ve demokratikleşmenin eleştirel pedagoji yaklaşımı ile örtüşen yaratıcı dramanın kazandırdığı önemli nitelikler arasında yer aldığını iddia etmek de mümkündür. Eğitimin yaşantılara dayanması gereken bir şekilde kurgulanması gerekliliği eğitimde yaratıcı drama yönteminin temelinde yer alan ilkelerden biridir. Eleştirel pedagoji yaklaşımı da eğitimi yaşantılardan bağımsız ve kopuk bir şekilde ele almaz. Her iki eğitim yaklaşımı da sürekli yaşantılarla bağ kuran, yaşantıları irdeleyen, altındaki derin anlamı görmeye ve dönüştürmeye çalışan bir süreci içerisinde barındırır. Eğitimin, yaşantılardan uzak, ezberciliğe dayalı, aşırı bilgi yükü ile doldurulan, estetik eğitiminin sönümlendirildiği dolayısıyla zevk almaya yönelmeyen, öğrenmenin duyuşsal, sezgisel yanını göz ardı ederek bilişsel yana indirgenmiş bir anlayışla sürdürüldüğü hem eleştirel pedagoji hem de yaratıcı drama yaklaşımlarının geleneksel eğitim anlayışına karşı en önemli itirazları arasında yer almaktadır (San, 2006; Freire, 2008). Dolayısıyla geleneksel eğitim anlayışı içerisinde dönüşüm yapılması zorunluluğu göz ardı edilemeyecek kadar öne çıkmıştır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı başka bir eğitimin inşa edilmesinde eleştirel pedagoji yaklaşımı ve yaratıcı dramanın bu dönüşüme sunacağı katkıda nasıl bir işleve sahip olduğunu anlamaya çalışmaktır. Bu araştırmanın eleştirel pedagoji anlayışı zemininde yaratıcı drama yoluyla geleneksel eğitim anlayışında bir dönüşümün olabilirliği ve bu sürecin nasıl inşa edileceği üzerine yürüteceği tartışma açısından önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırma literatür taraması sonucunda literatürde konu ile ilgili önemli kuramsal ve araştırmaya dayalı çalışmalardan derlemeler yapılarak yürütülmüş kuramsal/derleme türü bir çalışmadır. Eleştirel pedagoji yaklaşımı ve yaratıcı dramanın özgürleştirici ve dönüştürücü boyutu öne çıkarıldığında geleneksel eğitim anlayışının dönüşümünde önemli bir yere sahip olabileceği, özgürleştirici, dönüştürücü ve eşitlikçi bir eğitim deneyimi sağlamasında önemli kaynaklar arasında yer aldığı, bu dönüşümde eleştirel pedagoji anlayışının ve yaratıcı dramanın -hem sanatsal bir alan olarak hem de yöntem olarak- öğretmenler tarafından anlaşılması ve kavranmasının oldukça önemli kazanımlar yaratacağı olası bulgular arasında yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel Pedagoji, Yaratıcı Drama, Dönüşüm, Özgürleşim, Eğitim

İlkokul Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Fen Bilimleri Çevre Konularında Uygulanan Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Tutumlarına Etkisinin Değerlendirilmesi

Dr. Nilgün Bakkaloğlu, MEB Beytepe İlkokulu, ns.bakkaloglu@gmail.com

Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek, Hacettepe Üniversitesi, pozdem@hacettepe.edu.tr

Özet

Bu çalışma ile fen bilimleri dersi kapsamındaki “çevre” konularının öğretiminde yaratıcı drama yönteminin uygulanmasının ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin drama yöntemine yönelik tutumları üzerindeki etkisi ve bu etkinin yöntemi uygulayan öğretmene bağlı olarak değişip değişmediği incelenmiştir. Araştırmanın deseni yaratıcı drama yönteminin denel işlem üzerindeki etkisinin öğretmen etkisine bağlı olup olmadığını test edecek uygun bir araştırma deseni oluşturmak amacıyla “öntest-sontest kontrol grupsuz deneysel desen” kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan iki deney grubundan ilkinde derslere araştırmacı; ikincisinde yaratıcı drama öğretmeni girmiştir. Her iki deney grubuna da 6 hafta boyunca toplam 144 ders saati yaratıcı drama uygulanmıştır. Uygulamaya, daha önce hiç yaratıcı drama dersi almamış 89 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi dahil edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, YDTÖ (2007) ile toplanmıştır. Uygulama sonrasında 15 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çevre konularında uygulanan yaratıcı drama yönteminin ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yaratıcı dramaya yönelik tutumlarını olumlu etkilediği ve bu tutumların öğretmen etkisine bağlı olmaksızın ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çevre eğitimi, Yaratıcı drama yöntemi, İlkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri, Fen bilimleri dersi.

Etkileşimli Kitap Okuma ile Dramatizasyon Çalışmalarının Erken Çocukluk Döneminde Zihin Kuramı Gelişimine Etkileri

Uzm. Gizem Burcu Adar, Platform XOX Sanat Danışmanlığı, gizemburcugercek@gmail.com

Özet

Pandemi (2019), dünya genelinde insanların yaşamlarını kökten değiştiren bir olay olarak insanların fiziksel sağlıklarını tehdit etmenin ötesinde, psikososyal ve duygusal açıdan da büyük etkiler yaratmıştır. Özellikle erken çocukluk dönemindeki çocuklar, pandemi döneminin getirdiği sosyal izolasyonun etkilerine daha hassas bir şekilde maruz kalmışlardır. Erken çocukluk dönemi, sosyal becerilerin temelini atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde, çocuklar kendilerini ve çevrelerini, başkalarının düşünce ve duygularını anlama becerilerini geliştirmektedir. Bu zihinsel becerilerin gelişimi, ilerleyen yaşam sürecinde sosyal ilişkiler, duygusal anlayış ve iletişim becerileri üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Pandemi sırasında sosyal izolasyon, çocukların bu becerileri geliştirmelerini büyük ölçüde engellemiştir. Bu da ilerleyen yaşlarda sosyal ilişki becerileri üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir. Erken çocukluk dönemi, Zihin Kuramı'nın gelişiminin temel bir aşamasıdır ve bu süreç, bireylerin başkalarının düşünce, hissiyat ve inançlarını anlama yeteneğini içermektedir. Bu araştırma, pandemi döneminde sosyal izolasyona maruz kalan erken çocukluk dönemindeki çocukların, sosyal iletişimlerini geliştirmek için Zihin Kuramı gelişiminin desteklenmesi amacıyla etkileşimli kitap okuma ile yapılan dramatizasyon çalışmalarının potansiyel etkilerini araştırmaktadır. Ayrıca, bu iki yaklaşımın erken çocukluk dönemindeki çocukların sosyal ve duygusal gelişimine nasıl katkı sağlayabileceğini anlamaya yönelik bir teorik çerçeve sunmaktadır. Bu derleme çalışması, çeşitli veri tabanları ve kaynaklar aracılığıyla, erken çocukluk dönemi Zihin Kuramı gelişimini değerlendiren çalışmaları incelemek için yapılan bir literatür taramasına dayanmaktadır. Araştırma, etkileşimli kitap okuma ile yapılan dramatizasyon çalışmalarının Zihin Kuramı gelişimi üzerindeki olası etkilerini belirlemeye odaklanmaktadır. Çalışmada, Zihin Kuramı'na, erken çocuklukta Zihin Kuramı'nın önemine, kuram hakkında yapılan araştırmalara, etkileşimli kitap okuma yöntemine, dramatizasyon çalışmalarının sosyal gelişime katkılarına ve iki yaklaşımın beraber kullanılmasındaki etkiye değinilecektir. Araştırmalar, etkileşimli kitap okuma ile dramatizasyon çalışmalarının erken çocukluk dönemi Zihin Kuramı gelişimini desteklemede önemli bir rol oynayabileceğini

göstermektedir. Etkileşimli kitap okuma, çocukların empati, başkalarının perspektifini anlama ve duygusal zekâ becerilerini geliştirmede etkili olmakta, dramatizasyon çalışmaları ise çocukların sosyal becerilerini artırarak, karakterlerin duygu ve düşüncelerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu araştırma, erken çocukluk döneminde Zihin Kuramı gelişimini desteklemek için etkileşimli kitap okuma ile yapılan dramatizasyon çalışmalarının önemini vurgulamaktadır. Çocukların Zihin Kuramı becerilerinin gelişimine katkı sağlayacak etkili yöntemlerin tanımlanması, daha sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarına ve duygusal zekâlarını geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ebeveynler, öğretmenler ve eğitimciler bu yöntemleri kullanarak çocukların Zihin Kuramı becerilerini güçlendirebilirler. Bu nedenle, bu çalışma, erken çocukluk dönemindeki Zihin Kuramı gelişimine yönelik gelecekteki araştırmalar ve uygulamalar için önemli bir temel oluşturabilir. Bununla birlikte, bu alandaki çalışmaların sayısı ve kapsamı hala sınırlı olduğu için daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Etkileşimli Kitap Okuma, Dramatizasyon, Erken Çocukluk Dönemi, Zihin Kuramı, Sosyal Gelişim

Çağdaş Drama Derneği Paydaşlarının Demografik Özelliklerinin Alansal Analizi

Doç. Dr. Onur Çalışkan, Ankara Üniversitesi, onur.caliskan@ankara.edu.tr

Özet

Bu araştırma Çağdaş Drama Derneği (ÇDD) paydaşlarından elde edilen verilerin çeşitli istatistik ve coğrafi bilgi sistemleri (CBS) yazılımları aracılığıyla gerçekleştirilen alansal analizini konu edinmektedir. Bahsi geçen verilerin toplanması için bir çevrimiçi sormaca tasarlanmıştır. ÇDD paydaşlarının genel demografik özelliklerinin analizi amacıyla oluşturulan bu sormacanın geçerliliği, yaratıcı drama alanında uzman 3 bilim insanından görüş sağlanmıştır. Bu ölçme aracında katılımcılara 3'ü isteğe bağlı, 16 zorunlu, toplam 19 soru yöneltilmiştir. Sormaca bağlantısı 2764 kişiye kısa mesaj aracılığıyla ulaştırılmış, yaklaşık 2 aylık süreç sonunda 604 yanıt erişilmiştir. Verilen yanıtlardan 585 tanesinin analiz için uygun olduğu görülmüş ve IBM SPSS 21 istatistik, ArcGIS 10.2.2. CBS yazılımları aracılığıyla alansal analiz gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yüzde 85'i XX (kadın) ve yüzde 15'i XY (erkek) kromozomları taşımaktadır. %53'ü evlidir. %54'ünün çocuksuz ve neredeyse tamamı üniversite ve/veya lisansüstü eğitim mezunudur. Hiyerarşik olarak sıralandıklarında ilk üçe giren bölümler sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, psikolojik danışmanlık ve rehberliktir. Katılımcıların yaş aralığı incelendiğinde %75'i 30-39 arasındadır. Her 100 katılımcıdan 53'ü öğretmendir ve 38'i drama lideri/eğitmenidir. Katılımcıların %98'i drama eğitimini başkalarına da önerdiklerini ifade ederken, aylık gelirleri incelendiğinde %44'ü 570 Amerikan dolarından daha az kazanmakta ve on katılımcıdan üçü aylık sınırının altında gelir elde etmektedir. Yaşanılan yerler frekans büyüklüğüne göre sıralandığında ilk üçe giren iller; sırasıyla Ankara (%33,3), İstanbul (%12,7) ve İzmir'dir (%12,7).

Anahtar Sözcükler: Çağdaş Drama Derneği, Alansal Analiz, Demografi, Coğrafi Bilgi Sistemleri, İçerik Analizi.

Doğadan Tasarıma (Biyotaklit)

Sayime Arıkız, MEB İzmir Torbalı Şehit Onur Ensar Ayanoğlu Ortaokulu, sayimearikiz@gmail.com

Özet

İnsanlık başlangıcından bu yana sürdürdüğü yaşam döngüsünde bitkilerden, hayvanlardan, hava olaylarından vb. faydalandığı için gezegende hiç yalnız kalmadı. Doğaya bakarak, ondan ilham alarak hayatta kalmayı başardı. İnsanoğlu tarih boyunca doğadaki varlığını sürdürmek adına diğer canlıları avlamış, onları evcilleştirmiş, onlardan temel ihtiyaçlarını karşılayacak birtakım eşyalar yapmışlardır. Öte yandan doğaya tamamen bağlı olarak yaşayan eski toplumların, Paleolitik dönemde hayvanlara taptıklarını onlara olan saygılarını günümüze kadar ulaşan resim ve bazı sembolik ifadelerde de göstermişlerdir. Yüzyıllar boyunca tabiatta kendisi dışında farklı türde diğer canlılarla yaşamaya devam ederken yaptığı teknolojik atılımlarla çığır açan insanlık, uçmak, yüzmek vb. gibi yeteneklerle dünyaya gelmediğini görerek kendisinden bu konularda daha tecrübeli olan doğayı taklit etmiştir. Taklit insanoğlunun gözünü dünyaya açtığı ilk andan itibaren çevresini gözlemleyerek öğrenmesini kolaylaştıran bir iletişim aracı olmuştur. Bilim insanları keşif ve buluşlarını bizzat doğayı ilham alarak ve onu taklit ederek gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada, Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin gördüğü Teknoloji ve Tasarım dersinde yer alan Biyotaklit konusunun günümüz ders işlenişinde hala geleneksel öğretim modelinin kullanılmasından dolayı ortaya çıkan eksiklikleri ortadan kaldırmak nedeniyle yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğrencilerin doğadan hareketle ihtiyaçları doğrultusunda fikir ve ürünler ortaya çıkarmaları, ayrıca doğaya karşı farkındalıklarını artırmaları amaçlanmıştır. Çalışmada deney ve kontrol grupları oluşturularak her grupta 18 öğrenci yer almıştır. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemiyle Biyotaklit konusu işlenirken, kontrol grubunda geleneksel öğretim yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi olarak yarı yapılandırılmış odak grup görüşmeleri ve yapılandırılmamış öğrenci günlükleri kullanılmıştır. Nitel veriler betimsel ve içerik analizleri yapılarak yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Teknoloji ve Tasarım, Yaratıcı Drama, Biyotaklit

“Forum Tiyatro’nun Değişim Çağrısı: Kibritçi Kız Masalı”

Öğr. Gör. Elif (Aykanat) Özcan, Başkent Üniversitesi, eaykanatozcan@gmail.com

Özet

Çağdaş toplumların yapılandırılması, onu oluşturan tüm paydaşlara sunduğu eşit haklar ve fırsatlarla mümkündür. Yaşam ve eğitim hakkı, bir birey için yaşamsal gereklilikleri kadar önemlidir. Bireyin yaşam şartları, içinde bulunduğu çevre, ekosistem ve bakış açısı, birbirlerini doğrudan etkileyen unsurlardır. Bu nedenle bu sistem içerisinde yetişecek olan bir bireyin düşünce yapısı ve bakış açısının da söz konusu bu ortamlardan doğrudan etkilenmesi olasıdır. Eğitim süreçleri, sadece tek bir disiplin veya meslek açısından değil, tüm varlığı açısından değerlendirilebilecek bütüncül bir insan yetiştirmeyi hedeflemelidir. Disiplin temelli sanat eğitimi anlayışı ve Read’in sanat yoluyla eğitim felsefesi başta olmak üzere, 1900’lü yılların ortalarında bu yana yapılan araştırmalar, sanat ve sanat eğitimine katılımın estetik algı, demokratik tutum, hoşgörü, farkındalık, başkalarına saygı ve öz denetim alanlarını geliştiriyor olduğuna işaret etmektedir. Bu edinimlerin yanı sıra yaşam boyunca bireyin bir insan olarak var olabilmesi, özerk ve bağımsız düşünebilen bir kişi olabilmesi açısından da önemlidir. Bir temel yaşam bileşeni olarak görülmesi gerektiği düşünülen sanatın hayat boyu öğrenme süreçlerine entegre edilmesinin, katkısının güçlendirilmesi açısından önemli olduğu söylenebilir. Sözü edilen tüm bu unsurlar devingen yapıdadır ve doğası gereği de sürekli değişim halindedir. Değişimin bir gereksinim olduğu göz önünde bulundurulduğunda, hedeflenen doğrultuda gerçekleşecek bir çağdaş topluma dönüşme isteğinin, toplumun en temelinden, bireyden başlaması gerektiği söylenebilir. Okulöncesinden yükseköğretime eğitimin her kademesinde öğrencilerin, sanat çalışmalarında edindikleri yaşantılar, kendilerini gerçekleştirebilmeleri ve varlıklarını sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından oldukça önemlidir. Eğitimin en temel iki paydaşı olarak tanımlanabilecek öğrenci ve eğitimci, devingen yaşam süreçleri içerisinde sanatla buluşmalı ve beslenmelidir. Özellikle erken dönemlerde öğrencilerin sanatla buluşmasını sağlayacak en önemli güç kaynakları öğretmenler olarak düşünülebilir. Bu bakımdan, öğretmenlerin de sanat olanakları ve çalışma şansları ile karşılaşmaları önem taşımaktadır. Öğretmen adaylarının geleceğin eğitim ve öğretim mimarları oldukları düşünüldüğünde gerek mesleki yeterlikleri gerek de yaşam boyu bireysel gelişimleri göz önüne alındığında, ihtiyaç duydukları donanıma erişebilmeleri

açısından, kolektif sanat çalışmalarına katılımlarının önemli olduğunu söylemek mümkündür. Bu bakımdan, öğretmen adaylarının lisans eğitimleri sürecinde, aldıkları sanat odaklı derslerin niteliğinin önemli olduğu ifade edilebilir. Söz konusu dersler, öğretmen adaylarına bir sanat yaşantısı deneyimleyebilmelerine olanak tanıyacak biçimde yapılandırıldığı takdirde estetik algı, demokratik tutum, hoşgörü, farkındalık, başkalarına saygı duyan, öz denetimi gelişmiş, özerk ve bağımsız düşünebilen bireylerin yetişmesi mümkündür. Yapılan bu çalışmada, değişim ve farkındalık becerilerini kışkırtmak için Forum Tiyatro'nun gücüne başvurulmuştur. Forum Tiyatro, tiyatronun gücünü sosyal hedeflere, değişimlere ve farkındalıklara ulaşmak için kullanır. Seyirci etkileşimini teşvik eden ve bir sorunu veya konuyu ele almanın farklı yollarını araştıran bir tiyatro biçimidir. Kritik önemdeki konuları güvenli bir ortamda gündeme getirir. Katılımcılarına, katılımcı izleyicilerine ve günü sonunda topluma çözüm arayışları sunar. Tartışmayı teşvik etmeyi ve her şeyden önce öğrenmeyi geliştirmeyi ve davranışları değiştirmeyi amaçlar. Bu bakımdan, eğitimin her kademesinde yer verilmesinin söz konusu hedefler için birincil adımlardan biri olduğu söylenebilir. Bilinen bir Danimarka masalı olan “Kibritçi Kız”, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle Forum Tiyatro ile çalışılmış, toplumsal ve insani değişim olanakları tartışılmıştır. Forum Tiyatro'nun olanakları ile toplumsal değişim olasılıklarının öğretmen adayları tarafından sorgulanmasının amaçlandığı araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklemenin ölçütü, katılımcıların eğitim fakültesinde bir öğretmenlik programında öğrenci olan ve drama dersine devam eden katılımcılar olması biçiminde belirlenmiştir. Temel nitel araştırma deseninde tasarlanan bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma öncesinde, araştırmacının gözlemleri ve alan yazını incelemesinin ardından, araştırmacı tarafından geliştirilen bir yarı yapılandırılmış görüşme formu tasarlanmıştır. Hazırlanan taslak görüşme formundaki soruların kapsam geçerliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla, sanat alanından iki ve ölçme değerlendirme alanından bir uzman olmak üzere, üç farklı uzmandan görüş alınmıştır. Görüşme formu, uzman görüşünün ardından gerçekleştirilen pilot uygulama sonrası düzenlenerek, uygulamaya hazır son haline getirilmiştir. Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilen veriler, içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Elde edilen veriler, “Toplumsal Tepkileri Oluşturan Etmenler” “Toplumsal Tepkilerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar”, “Değişim Cesaretinin Sunduğu Olasılıklar” ve “Toplumsal Değişimin Sağlanmasına İlişkin İhtiyaçlar” temel basamakları altında, ilgili temalar altında kodlanmıştır. Çalışma

sonucunda edinilen bulgular doğrultusunda, katılımcıların toplumsal yargılara olan inançların dayatılması, kalıplaşmış yargıların yarattığı kırılımlar, ön öğrenmelerden kaynaklı cesaret yoksunluğu ve toplum baskısı gibi sorunlar yaşadıkları görölmüştür. Yanı sıra, değişimin korkutucu olması ve kabul görmeme olasılığı gibi görüşleri olduğu belirlenmiştir. Öte yandan çalışma sonrasında değişime cesaret edecek gücü bulduklarını, bu değişimin yaşamın her alanına yansması gerektiğine inandıkları, değişimin toplumsal düzeyde bir gereklilik olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkılarak, eğitimin her kademesinden gerçekleştirilebilecek çalışma fırsatlarına dönük öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Forum Tiyatro, Toplumsal Değişim, Kamusal Sanat

Yaratıcı Drama Lideri Olabilmek: Bir Delphi Çalışması

Arş. Gör. Burak Cesur, Gaziantep Üniversitesi, burakkcesur@gmail.com

Doç. Dr. Bilge Kuşdemir Kayıran, Gaziantep Üniversitesi, kbilge01@gmail.com

Özet

Yaratıcı drama liderleri, bir öğretim yöntemi olan drama sürecini planlayan ve yöneten, drama alanında katılımcılara yol gösteren kişi olarak tanımlanmaktadır. Yaratıcı drama alanında süreci tasarlayan, biçimlendiren, yöneten, kuramsal ve uygulamalı çalışmalarda yeterli olan en önemli temel bileşenlerinden birisi drama eğitmenidir (Adıgüzel, 2020). Bu kapsamda, yaratıcı drama eğitmenin belirli yeterliklere ve niteliklere sahip olarak yetişmesi gerektiği söylenebilir. Bu çalışmanın temel amacı, bir meslek alanı olarak yaratıcı drama liderlerinin/eğitmenlerinin sahip olması gereken yeterlikleri Delphi tekniği ile belirlemektir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, aşağıda yer alan araştırma sorularına yanıt aranmaktadır: 1. Yaratıcı drama liderlerinin/eğitmenlerinin sahip olması gereken yeterlikler nelerdir? 2. Yaratıcı drama liderlerinin sahip olması gereken yeterliklere ilişkin uzmanlar arasında bir görüş birliği var mıdır? Bu çalışmada Delphi tekniği kullanılmaktadır. Delphi tekniğinin temel amacı, bir problem durumuna yönelik çözüm üretebilmek için farklı bakış açılarına sahip olan uzmanlardan sistematik ve kapsamlı görüşler elde etmek, geleceğe yönelik öngörülerde bulunmak ve öngörüler konusunda uzmanlar arasında görüş birliği olup olmadığını tespit etmektir (Davidson, 2013; Linstone ve Turoff, 2002; Şahin, 2004). Delphi tekniği; katılımda gizlilik, grup tepkisinin nitel ve nicel analizi, tekrarlama ve kontrollü geri besleme olmak üzere bazı temel özelliklere sahiptir (Şahin, 2001). Delphi tekniğinin uygulanma süreci bir dizi aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; katılımcılar tarafından aynı şekilde anlaşılacak biçimde problem durumunun belirlenmesi, uzman seçimi ölçütlerinin belirlenmesi, uzman gruba ardışık Delphi anketlerinin uygulanması olarak sıralanabilir (Powell, 2003). Bu çalışmada da Delphi tekniğinin uygulanma süreci sırasıyla uzman grubun belirlenmesi, birinci Delphi anketinin uygulanması, ikinci Delphi anketinin uygulanması ve üçüncü Delphi anketinin uygulanması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmanın çalışma grubunu yaratıcı drama alanında bilimsel çalışmaları bulunan 5 öğretim elemanı ve bu alanda bilim uzmanlığı bulunan veya yaratıcı drama liderliği/eğitmenliği programını tamamlamış 7 yaratıcı drama lideri oluşturmaktadır. Delphi araştırmalarında uzman sayısı hakkında bir fikir birliği

bulunmamakla birlikte daha çok uzmanların niteliği, konuya ilişkin deneyimleri ve derin bir bakış ağısına sahip olmaları önemli görülmektedir (Powell, 2003). Delphi araştırmalarında uzman görüşü elde etmek amaçlandığından dolayı uzmanların seçilme süreci ile ölçüt örnekleme yönteminin doğasının örtüştüğü belirtilmektedir (Skulmoski, Hartman ve Krhan, 2007). Bu araştırmada da ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada  Delphi anketi veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Delphi anketlerden elde edilen nicel verilerin analizinde ortalama, medyan, standart sapma, eyreklikler arası fark değeri gibi bazı betimsel istatistikler hesaplanmaktadır. Delphi araştırmalarında önemli olan noktalarından biri uzlaşma durumunun ve ölçütünün tanımlanmasıdır (Heiko, 2012; şahin, 2010). Bu araştırmada yeterlik maddeleri üzerinde uzlaşma düzeyinin tespit edilmesinde şahin (2010) tarafından belirtilen uzlaşma ltleri kullanılmaktadır. Verilerin analiz süreci devam etmektedir. Verilerin analiz süreci devam ettiği için sonuçlar kongre sürecinde paylaşılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Drama Lideri, Delphi Tekniği, Yeterlikler

Yaratıcı Drama Yöntemiyle Başarılı Kaynaştırma Uygulamaları

Zülfü Alimterin, Yıldırım Bilim ve Sanat Merkezi, zalimterin@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Emrah Bilgiç, Sakarya Üniversitesi, aemrahbilgic@gmail.com

Özet

Eğitim alma hakkı tüm çocuklar için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Başarılı kaynaştırma uygulamalarının (BKU) gerçekleştirilmesi, özel eğitim gereksinimli öğrencilerin (ÖGÖ), genel eğitim sınıflarında en az kısıtlanmışlık ilkesine göre eğitim hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanabilmelerini gerektirmektedir. Böylece ÖGÖ' ler, akademik olan (Türkçe, matematik, fen bilimler gibi.) ve akademik olmayan (özbakım, beslenme, iletişim gibi.) becerileri kazanabilecek ve böylece toplumsal hayata özgürce katılabileceklerdir. BKU'nun gerçekleştirilmesi bazı unsurların (öğretmen, ÖGÖ, akranlar, veli, yönetim, ek ve destek hizmetler) ve uyarlamalarını yapılarak etkili öğretimin sağlanmasını gerektirmektedir. ÖGÖ' lere yönelik fiziksel ve öğretimsel uyarlamaların gerçekleştirilmesi konusunda öğretmenlerin bazı sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Bu olumsuz durumda en çok mağdur durumda olan ÖGÖ' ler ve aileleridir. Etkili öğretim sürecinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ilgili süreçte karşılaşılabilecek öğrenme problemlerini minimize edebilecek bir potansiyele sahiptir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin, ÖGÖ' lere yönelik BKU gerçekleştirilmesi sürecinde, etkili öğretimin sağlanması için yaratıcı drama yöntemi kullanılması konusundaki düşüncelerinin belirlenmesidir. Araştırma kapsamında konuyla ilgili sınıf öğretmenlerinin deneyimlerinin derinlemesine analiz edilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve olgubilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın verileri; araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uzman görüşü alınarak son hali verilen yarı yapılandırılmış görüşme sorularının yer aldığı görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen nitel verilerin tematik analizi yoluyla temalar, alt temalar, kodlar oluşturularak yorumlanmıştır. Çalışma grubu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı ilkokullarda, ilkokul 1.-4. sınıf düzeylerinde öğretmenlik yapan ve yaratıcı drama deneyimi bulunan 7'si kadın, 5'i erkek olmak üzere toplam 12 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre, ÖGÖ'lere yönelik BKU sürecinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması ile ÖGÖ'lerin derslere daha etkin katıldıkları, daha kalıcı öğrenmelerin olduğunu, ÖGÖ'lerin iletişim

becerilerine olumlu katkı sağladığı, ÖGÖ'lerin eğitim sürecine isteyerek katıldıklarını, ÖGÖ'lerin kendilerini daha değerli hissettikleri ve sosyal beceriler kazandırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Böylece yaratıcı drama yönteminin BKU' da kullanılmasının etkili öğretimin gerçekleştirilmesinde olumlu katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular alanyazın çerçevesinde tartışılmış, araştırmaya ilişkin öneriler ve sınırlılıklar belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Özel Eğitim Gereksinimli Öğrenciler, Yaratıcı Drama Yöntemi, Sınıf Öğretmeni Deneyimleri, Başarılı Kaynaştırma Uygulamaları, Etkili Öğretim.

İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Yaratıcı Drama Programının Etkililiği

Kadir Demiryürek, Toki Malazgirt İlkokulu Altındağ- Ankara, demiryurek.kadir@gmail.com

Prof. Dr. Hasan Atak, Kırıkkale Üniversitesi, hasanatak@kku.edu.tr

Özet

Dünya'ya insan olarak gelmek birçok hak için yeterli şarttır. Bunun yanında içinde bulunan toplumun normlarına ve toplumu yöneten yapının kurallarına uyma sorumluluğu da vardır. Devletler; çağa ayak uydurabilen, demokratik değerlere sahip, kültürel, sosyal ve ekonomik bağlamlara uygun davranışlar sergileyen bireyler yetiştirmeyi hedefleyerek bireyin ve toplumun ilişkisini düzenlemeye, haklar kullanılırken sorumluluklarında yerine getirilmesini hedeflemektedir. Eğitim bu hedefe ulaşmada önemli bir araçtır. Türk eğitim sisteminde öğrencilere insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi ile ilgili temel bilgileri ve becerileri kazandırmayı amaçlayan “İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi” dersi yer almaktadır. Dersin yapılandırmacı yaklaşıma uygun planlanmasın ve işlenmesin öğrenmede kalıcılığın sağlanması için gerekli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda; deneyimli bir eğitimci eşliğinde, eğitim için uygun bir mekanda, bir gruba belirlenen konuyu; en temelde rol oynama ve doğaçlama tekniklerini kullanarak aktaran etkinlikler bütünü olarak tanımlanabilecek yaratıcı drama; öğrenme için bireye planlı yaşantılar geçirme fırsatı sunmaktadır. İlgili dersin kazanımlarının yaratıcı drama programı şeklinde hazırlanması, programın uygulanması ve yaratıcı drama ile dersin işlenmesinin dersin başarı testi ve dersle ilişkili öğrenci tutumları üzerindeki etkisi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Öğrencilerin; bu dersin kazanımlarını kalıcı olarak öğrenmesi, davranışa dönüştürmesi insan haklarına saygılı, demokratik tutum ve davranışlar sergileyen, özgürlüğünü kullanabilen ve sorumluluklarını bilen yurttaşlar yetiştirmesi bakımından önemlidir. Çalışmanın temel amacı; İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinin kazanımlarının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına ve tutumunda etkili olup olmadığını incelemektir. Bir diğer amaç öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi hakkındaki düşüncelerini hazırlanan atölye günlükleriyle açığa çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Yaratıcı Drama Programı katılımcıların ders başarısı üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

- a. Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
  - b. Kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
  - c. Deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
2. İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Yaratıcı Drama Programı katılımcıların derse yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
- a. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun tutum ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
  - b. Kontrol grubunun tutum ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
  - c. Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili içerisinde ilkokul 3. sınıfa devam eden 31 öğrencinin oluşturmuştur. Bu araştırmada deneysel desenlerden kontrol gruplu ön test-son test deseni (2X2lik model) kullanılmıştır. Söz konusu desende katılımcıların gruplara atanmaları yansız yolla yapılmaktadır. Belirlenen iki grup için de ön test uygulanarak grupların bağımsız değişkenden aldıkları puanlar belirlenir. Daha sonra deney grubu için etkisi merak edilen uygulama gerçekleştirilir. Deney grubuna uygulanan müdahale tamamlandıktan sonra iki grup için de son test yapılır. 31 öğrenci ile uygulama yapılmıştır. Veriler toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS programı ile analiz edilerek bulgular oluşturulmaya devam edilmektedir. Yapılan uygulama sonucu deney grubunda İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının akademik başarıda artış oluşturması ve dersin kazanımları ile ilgili değerlere yönelik tutumlarda anlamlı farklılık oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: İnsan Hakları, Yurttaşlık, Demokrasi, Yaratıcı Drama, Eğitim Programı

Görsel Sanatlar Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak İlişkiselliği

Dr. Tuğba Gürkan Şenyavaş, Bursa Uludağ Üniversitesi, tgurkan@uludag.edu.tr

Özet

Yaratıcı drama, disiplinler arası yapısıyla, sanatla, sanat eğitimiyle ve yaşamla derin bir ilişki içinde olan bir alandır. Bolton, dramanın odağında, birey ile kendi dışındaki dünya arasında etkili bir ilişkiye işaret eden “*ilişkilene*” durumu olduğunu söyleyerek dramanın bu ilişkisel yapısına vurgu yapar. Sanat eğitimi alanının öğretimine yönelik bir ders olan Görsel Sanatlar Öğretimi dersi, görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren eğitim fakültelerinin resim-iş öğretmenliği programlarında, sanatın genel olarak eğitimdeki yerini ve tarihini, sanatın hangi yollarla öğretilebileceğine ilişkin yöntem ve teknikleri, bunların uygulanış biçimlerini, sanatın farklı boyutlarını ve bu boyutlar arasındaki ilişkileri kapsayan bir ders olarak yer almaktadır. Değişen paradigmlar ve yeni koşullar, farklı öğretim yöntem ve yaklaşımlarını takip etmeyi ve eğitim sürecine dâhil etmeyi kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu anlamda bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama, hemen hemen her alanın öğretiminde uygulanabileceği gibi, sanat eğitimi alanı ile de gerçek anlamda bütünleşik bir yapıya sahiptir. Bu temelden bakıldığında, bu çalışmada; yaratıcı dramanın eğitim sürecindeki farklı alanlarla, durumlarla ve genel olarak yaşamla olan çok boyutlu ilişkisi ve bu ilişkilerin sınıf ortamındaki yansımalarının betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, uygulamaya dayalı ve merceğine aldığı ortamda değişim yaratmayı hedefleyen nitel bir yaklaşım olan *eylem araştırması*dır. Eylem araştırması, insanların günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemlere etkili çözümler bulabilmelerine olanak sağlayan sistematik bir araştırma yaklaşımıdır. Herhangi bir toplumsal durumun / bağlamın içerdiği karmaşık ilişkileri bularak anlamlandırmayı amaçlar (Stringer, 2014). Araştırmanın uygulama aşaması, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı’nda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem türlerinden, önce *ölçüt örneklem* kullanılmış, daha sonra belirlenen grubun içinden katılımcı öğrencileri belirlemek için ise *süreçte farkedilen örneklem* (opportunity sampling) türünden yararlanılmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenen bazı ölçütler yoluyla ilk olarak katılımcı grubuna karar verilmiştir. Bu ölçütler doğrultusunda, 3. sınıf dersi olan Görsel Sanatlar Öğretimi II dersinin A grubu öğrencileri araştırmanın ilk anda

belirlenen katılımcıları olmuş, ancak araştırma verileri 3 erkek, 9 kız öğrenci olmak üzere toplam 12 öğrenciden elde edilmiştir. Bu öğrenciler belirlenirken, *süreçte fark edilen örneklem* türü kullanılmıştır. Temel veri toplama aracı olan gözlem verisini, uygulama süreci boyunca çekilen video kayıtlarının veri toplama haftalarına denk gelen kısımlarından oluşan 1 saatlik temsili cd ve bunun yazılı dökümü oluşturmaktadır. Diğer veri toplama araçları ise, yarı-yapılandırılmış görüşmelerin ses kayıtları ve yazılı dökümleri, kişisel bilgi formları, öğrenci günlükleri, araştırmacı günlüğü, öğrencilerin sanatsal ürünleri ve ders değerlendirme formlarıdır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, *Biraradalık, Çoklu Bakış, Bağlar ve İlişkisel Drama* temalarına ulaşılmıştır. Bu çalışmada, özellikle İlişkisel Drama teması ele alınacaktır. Bu tema bağlamında, dramanın dersin bileşenleri ve aktörleriyle olan ilişkisi, bu ilişki içinde aşamalı yapısıyla temel drama sürecinde öne çıkan durumlar, sınıf içindeki sosyal hava, bireysel ve kültürel özelliklerin drama yoluyla sınıf ortamına aktarımı ve dramanın öğrenciler üzerinde yarattığı değişimler açıklanacaktır. İlişkisel Drama teması; *Hazırlık, Canlandırma, Değerlendirme, Sosyal Ortam, Kültürel Aktarım ve Önce / Sonra* alt temalarından oluşmaktadır. Dramanın ilk aşaması olan, kişiyi zihinsel, duyuşsal ve bedensel olarak, takip eden drama yaşantı ve süreçlerine hazırlayan, kişinin sosyal ve fiziksel ortama, lidere ve ele alınan konulara uyum sağlayabilmesi için farklı oyun, teknik ve etkinliklerin gerçekleştirildiği Hazırlık aşaması, bu araştırmanın *İlişkisel Drama* teması altında doğal olarak ortaya çıkan alt temalarından birisidir. Dramanın bir sonraki aşaması olan, ele alınacak asıl konunun biçimlenip ortaya çıktığı, doğaçlama, rol oynama ve diğer tekniklerin kullanılarak dramatik bir oluşum içerisinde irdelendiği Canlandırma aşaması yine dramanın aşamalarından biri olarak bu tema altında açıklanacaktır. Drama sürecinin son aşaması olan ve baştan sona tüm sürecin farklı tekniklerle ele alınarak değerlendirildiği, konunun detaylı olarak tartışıldığı, görüş, duygu ve düşüncelerin paylaşıldığı Değerlendirme aşaması da bu temanın alt temalarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Drama yönteminin sınıf içerisindeki sosyal ilişkilerde yarattığı değişimlerin, yeni durumların ve öğrencilerin bireysel farklılıklarının sürece yansımalarının ele alındığı Sosyal Ortam, öğrencilerin geçmiş yaşantılarından getirdikleri öznel durumların, ait oldukları yerel kültürlerin ve cinsiyet özelliklerinin drama sürecindeki etkilerine odaklanılan Kültürel Aktarım ve son olarak araştırmanın destek veri toplama araçları olan günlükler ve görüşme verilerinden belirgin biçimde ortaya çıkan, öğrencilerin dramadan önceki ve sonraki durumlarının, yani süreçte yaşadıkları değişimlerin, farkındalıkların ve drama yoluyla gerçekleşen öğrenme

yaşantılarının ele alındığı Önce / Sonra alt temaları *İlişkisel Drama* teması altında açıklanacak olan diğer başlıklardır.

Anahtar Sözcükler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Yaratıcı Drama, Yapılandırmacı Yaklaşım, Eylem Araştırması

Yaratıcı Dramayla Aile Yaşam Becerilerini Geliştirmek: Çemberdeki Dönüşüm Ailedeki Değişim

Sema Baş, MEB, semabas971@gmail.com

Arş. Gör. Mert Şen, İnönü Üniversitesi, mert.sen@inonu.edu.tr

Özet

Her geçen gün sosyal yaşamımıza birçok yeni bileşenin girmesi, var olanların ise değişip dönüşmesi sahip olduğumuz becerileri yeniden gözden geçirme gereksinimini beraberinde getirmektedir. Toplumun en küçük birimi olan aile de bu süreçlerden fazlasıyla etkilenmektedir. Aile, bireylerin sosyalleşmesinin ve belirli temel değerlerin öğrenildiği işlevsel en temel kurumdur. Değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmek için bu kurumunun desteklenmesi günümüzde önemli bir hâl almıştır. Aile yaşam becerilerini yeniden gözden geçirmenin ve desteklemenin temel alındığı eğitim ve destek çalışmaları henüz çatışmalar ortaya çıkmadan koruyucu ve önleyici kapsamda değer bulmaktadır. Bu bağlamda yapılan bu araştırmada yaratıcı drama yöntemiyle kullanılmıştır. Yaratıcı drama yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlarken yaşam olaylarına bakış açısı, eleştirel düşünebilme ve problem çözme becerisinin geliştirilmesinde de etkili bir yöntemdir. Bu araştırmanın amacı ilkökul çağında çocuğu olan ebeveynlerin aile yaşam becerilerini kapsayan yaratıcı drama uygulamalarına yönelik deneyimlerini araştırmaktır. Bu temel kazanım doğrultusunda araştırmada yaratıcı drama yöntemi kullanılarak "Aile Yaşam Becerileri" programı geliştirilmiştir. Programın kazanımları empati, aile içi iletişim becerileri, aile tutumları ve aile içi problem çözme becerileri temelinde oluşturulmuştur. Araştırmada katılımcıların deneyimleri ortaya çıkartılmak istendiği için nitel araştırma yönteminin fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını çocuğu ilkökulda eğitim gören on yedi veli oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman, gözlem ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama sürecinde aile yaşam becerilerini geliştirmek adına yaratıcı drama atölyeleri hazırlanmış ve yüz yüze uygulama yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcıların, yaratıcı drama uygulamalarından sonra çocuklara karşı empatiyi geliştirme, aile içi iletişim becerileri kazandırma, çocuklara karşı davranışları düzenleme, aile içi problem çözme becerisi kazandırma,

sosyalleşmeyi artırma, farklı bakış açısı kazanma gibi kazanımlar elde ettiği görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak okullarda, üniversitelerde ve diğer eğitim kurumlarında aile eğitimi kapsamında yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Aile Yaşam Becerileri, Aile Eğitimi, Yaratıcı Drama, Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Bir Minder Daha Ekleyin! Yaratıcı Dramada ChatGPT Kullanımı Üzerine Bir İnceleme

Arş. Gör. Mert Şen, İnönü Üniversitesi, mert.sen@inonu.edu.tr

Arş. Gör. Şevval Nur Şen, İnönü Üniversitesi, sevval.ozkes@inonu.edu.tr,

Dr. Tuğrul Gökmen Şahin, İnönü Üniversitesi, tugrul.sahin@inonu.edu.tr

Özet

Yaratıcı drama, katılımcılarına farklı rollerde deneyimler yaşatma ve bu sayede öğrenme süreçlerini destekleme amacı güden bir yöntemidir. Yaratıcı drama süreçlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi için iyi planlanmış bir yaratıcı drama planına ihtiyaç duyulur. Yaratıcı drama planı temelde ısınma, canlandırma ve değerlendirme etkinliklerini içermektedir. Yaratıcı drama kullanmak isteyen eğitimler plan yazma becerisine sahip olmalı ve bunun için belirli bir süreci içeren eğitim almalıdır. Eğitim sürecini tamamlayan eğitimler etkili yaratıcı drama planları yazabilmek için belirli bir süre deneyime ihtiyaç duymaktadır. Yaratıcı drama planı yazarken var olan etkinlik dokümanlarından faydalanılsa da planı yazan eğitimler bu etkinlikler üzerinde değişiklikler yapmaktadır. Bu bağlamda etkili yaratıcı planı hazırlama sürecinde eğitimlere yardımcı olacak çeşitli yazılımlara ihtiyaç duyulmaktadır. OpenAI tarafından geliştirilen bir dil modeli olan ChatGPT piyasaya sürüldüğü Kasım 2022 tarihinden itibaren milyonlarca kullanıcı tarafından çeşitli amaçlarla kullanılmakta ve her kullanımda ChatGPT kendini geliştirilmektedir. ChatGPT, büyük bir veri seti üzerinde eğitildiği için yaratıcı drama hakkında geniş bir bilgi tabanına sahip olduğundan, drama eğitimlerine yaratıcı drama etkinlikleri, teknikleri ve yöntemleri hakkında kapsamlı bilgiler sunabilir. Bu araştırmada, OpenAI'nin gelişmiş dil modeli ChatGPT-4'ün yaratıcı drama planları oluşturma kabiliyeti incelenmektedir. Bu araştırmada ChatGPT adlı yazılımın yaratıcı drama planı oluşturma becerisi incelendiği için nitel araştırmanın durum deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı olarak doküman kullanılmıştır. Araştırmanın verileri ChatGPT'ye verilen komutlardan elde edilen çıktılardan toplanmış, veri analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, ChatGPT'nin farklı yaş grupları, konular ve hedefler için uygun ısınma etkinlikleri tasarlayabildiği görülmüştür. Canlandırma bölümünde ısınma etkinlikleriyle ilişkili dramatik durum hazırlayabildiği, mevcut dramatik durumun türevlerini üretebildiği ve dramatik durumlardan sonra ara

değerlendirme için sorular hazırlayabildiği saptanmıştır. Isınma ve canlandırmaya uygun değerlendirme etkinliği hazırlayabildiği, eğitmenin talebine göre etkinlikleri düzenleyebildiği diğer sonuçlar arasındadır. Son olarak, ChatGPT'nin belirli bir drama planını farklı şekillerde sunabilme yeteneği vardır. Bu, eğitimcilerin veya drama liderlerinin farklı gruplar veya durumlar için uygun olan planlarını hızla uyarlamalarına olanak tanıyabilir. Sonuç olarak, ChatGPT'nin yaratıcı drama planları oluşturma kapasitesi, eğitimciler için değerli bir araçtır. ChatGPT'nin bu planlama sürecine dâhil edilmesi, eğitimcilerin daha etkili, çeşitli ve özgün drama süreçleri oluşturmalarına yardımcı olabilir. Bu, hem eğitimcilerin hem de katılımcıların yaratıcı drama deneyiminden daha fazla fayda sağlamalarına olanak tanır.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı Drama, Plan Hazırlama, Atölye, Yapay Zekâ, ChatGPT

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Okutulan Romanların Dramaturji ve Drama Disiplinleriyle İncelenmesine Yönelik Araştırma

Arş. Gör. Nazım Sarıkaya, Beykent Üniversitesi, nazimsarikaya@beykent.edu.tr

Özet

Bu çalışmayla okuma faaliyetinin süreç odaklı, yaratıcı ve deneyime dayalı bir etkinliğe dönüştürülmesi; böylece gençlerde eleştirel, yansıtıcı ve yorumlayıcı düşüncenin kazandırılması amaçlanmaktadır. Romanların dramaturjik bakış ve drama etkinlikleriyle yeniden üretilmesi, teori dersini uygulamayla bütünleştireceği için eğitim sistemine yenilikçi bakış getirecektir. Öğretmen-öğrenci ilişkisiyle öğretme-öğrenme yaklaşımlarının değerlendirileceği çalışmanın yöntemi nitel araştırma şemsiyesi altında yer alan eylem araştırmaları olacaktır. Çalışmada bilgi aktarımı veya sayısal başarı-tutum ölçümü söz konusu olmadığı, okul ortamında okuma faaliyeti üzerinden duylara, algılara ve deneyimlere dikkat çekileceği için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ve Fatih İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde Vefa Lisesi 9-A şubesiyle Stefan Zweig'in *Satranç* adlı romanına karar verilmiştir. Örneklem grubu olarak 9. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin başlıca nedeni bu yaş grubuyla dramanın daha az çalışılmasıdır. Öte yandan çocukluk evresinden çıkarak toplumsal yaşamın doğrudan öznesi olmaya başlayan gençlerde okuma alışkanlığının geliştirilmesi ayrıca önem arz etmektedir. Örneklem sahası olarak Vefa Lisesi'nin tercih edilmesinin nedeni ise aşırı veya aykırı durum biçiminde görülmesidir. Bu lise Fatih MEM yetkililerinin tavsiyesi doğrultusunda akademik başarı ve sosyal etkinlikler açısından ortalamanın üzerinde kabul edilmiştir. Gözlem grubuyla gerçekleştirilecek üç oturumluk atölye çalışmalarında veri toplama araçları olarak gözlem (video kaydı, araştırmacı notları), görüşme (yarı yapılandırılmış bireysel ve odak grup görüşmesi için ses kaydı, araştırmacı notları) ve katılımcıların yansıtıcı günlük yazıları kullanılacaktır. İlk oturumda öğrencilerin kitaplara yönelik eğilimleri üzerinden ilerlenecek, ısınma oyunlarının ardından yapılacak doğaçlamalardan sonra odak grup görüşmesi yapılacak ve Stefan Zweig'in *Satranç* adlı eseri öğrencilere dağıtılacaktır. Kitapların okunması için verilen iki haftalık aradan sonraki oturumda romanın oyunlaştırılacağı atölye çalışması yürütülecektir. Öğrenciler ve dersin öğretmeniyle gerçekleştirilecek son çalışma ise geri bildirim niteliğinde

olacaktır. Süreç değerlendirmesiyle birlikte aynı sorular üzerinden odak grup görüşmesi yapılacaktır. Çalışma sonunda çıkarılacak raporda nitel veriler için dramaturji ve drama kavramlarıyla tümdengelim; süreç içerisinde geliştirilecek kod, tema ve kavramlarla tümevarım yöntemlerinden birlikte yararlanılacak, araştırma sorusu ekseninde betimsel analiz ve içerik analizi yapılacaktır. Veriler 9. sınıflardan kontrol grubu olarak seçilecek başka bir şubenin aynı görüşme sorularına vereceği yanıtlarla karşılaştırılarak yorumlanacaktır. Drama ve dramaturji disiplinleri üzerinden bir eğitim süreci geliştirilecek, öğrencilerin ve araştırmacıların gözlemleri yorumlanacak, bu alanda çalışan kimselere bakış açısı kazandırmak amacıyla deneyim paylaşımı yapılacaktır. TÜBİTAK 1002 Projesi olarak 2023 Aralık ayında uygulanması planlanan bu çalışmada Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Arıcı yürütücü; Arş. Gör. Serhan Erbek, Arş. Gör. Nihan Şentürk ve lisans öğrencisi Yağmur Bayazıt bursiyer olarak yer alacaklardır.

Anahtar Sözcükler: Dramaturji, Drama, Roman, Oyunlaştırma, Eylem Araştırmaları

Müzik Eğitime Yönelik Yaratıcı Drama Projelerinin İncelenmesi

Arş. Gör Hazal Evruk, Ankara Üniversitesi, hazalevruk@gmail.com

Dr. Öğretim Üyesi Nami Eren Beştepe, Ankara Üniversitesi, nbestepe@gmail.com

Özet

Müziğin insan yaşamında bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel olmak üzere birçok işlevi bulunmaktadır. Kültür ögesi olarak müzik, toplumlarda “geçmiş” ile “gelecek” arasında bağ kurarak kültürel unsurların korunması ve kuşaklar arası aktarımında önemli rol oynar. Bireysel olarak ise güçlü bir ifade aracıdır, sözle anlatılmayana sesle anlatma sanatıdır. Müziğin sahip olduğu dil, kavramlar ve sözcükler kullanmadan iletişime geçer ancak yine de müziğin algılanması ve anlaşılması için kendine özgü olan dili hakkında bilgi sahibi olunması gereklidir; bu da müziğin ana öğelerini tanımak ile mümkün olmaktadır. Yaratıcı drama ile müziğin kesiştiği en önemli nokta, bu öğelerden biri olan ritimdir. Ritim, yaratıcı dramanın hareket ve doğaçlama unsurlarıyla yakın ilişki içerisindedir. Yaratıcı dramanın hareket deneyimleri aracılığıyla müzikal anlayışa doğru yönelen öğretim yöntemleri, kişinin müziği doğal yollarla kavramasına olanak sağlar. Bu çalışmada, Türkiye’de yaratıcı drama eğitmeni yetiştirmenin yanı sıra müzik konusunda çeşitli çalışmalar yapan Özel Doğaç Yaratıcı Drama Eğitmenliği/Liderliği Kursunda tamamlanan müzik konulu projeler incelenmiştir. 681 proje içinde müzik ile ilgili toplam 13 bitirme projesinin olduğu saptanmıştır. Müzik eğitiminde dramanın yöntem olarak kullanılabilirliğinin ortaya konmasının amaçlandığı bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Projeler, verilerin toplanması adına araştırma sorularıyla paralel olacak şekilde proje konusu, amacı, atölye başlıkları, çalışma grubu, çalışma süreleri gibi kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Toplanan veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiş, grafik ve tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre projelerde seçilen konuların yalnızca temel müzik bilgisi öğretimi ile sınırlı kalmadığı, müzik eğitiminin farklı boyutlarını içerdiği; katılımcıların sıklıkla 6-12 yaş grubu çocuklardan ve öğretmen adaylarından oluştuğu, ritim ögesinin atölye çalışmalarında en sık ele alınan konu olduğu belirlenmiştir. Son olarak yaratıcı dramanın müzik alanında etkili bir öğretim yöntemi, müziğin ise yaratıcı drama için etkili bir eğitim aracı olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Sözcükler: Müzik ve Drama, Yaratıcı Drama, Müzik Eğitimi

Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Yapılan Okul Öncesinde Drama Konulu Tezlerin İçerik Analizi: Bir Eğilim Çalışması

Dr. Öğr. Üyesi Emine İnci, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, einci@adu.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, başlangıçtan günümüze kadar geçen zaman diliminde Türkiye’de yapılmış olan okul öncesinde drama konulu tezlerin yıllara, üniversitelere, tez türüne, gelişim alanlarına, ölçme araçlarına, araştırma türlerine ve literatürde drama ile ilişkilendirilen değişkenlere göre inceleyerek tezlerdeki genel eğilimi belirlemektir. Çalışma nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup, veri kaynağı olarak dokümanlardan (tezlerden) yararlanılmış ve veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde veriler kategoriler, temalar ve kodlar olarak işlenmiştir. Dokümanlara ulaşırken Yüksek Öğretim Kurumu Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı tez çalışmalarında “drama” kelimesi taratılmış ve bütün alanlarda, 1969-2023 yılları arasında yayınlanmış 1107 teze ulaşılmıştır. Bu çalışmanın evrenini oluşturan 1107 tezde okul öncesi, 36-48, 48-60, 60-72, 36-72, 48-72, ay ifadeleri taratılmış ve bunun sonucunda 110 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin içinden konu alanı eğitim ve öğretim olan; okul öncesi eğitimi, çocuk gelişimi ve eğitimi, eğitim programları ve öğretim, sınıf eğitimi, drama ve eğitimi bilim dallarında yapılmış 90 tez örnekleme dahil edilmiştir. Bütün alanlar da yapılmış 1107 tez içinden okul öncesi alanında drama konulu tezlerin eğilimi %8 oranındadır. Yukarıdaki alan kriterlerine göre seçilmiş olan Türkiye’de okul öncesi konulu tezler için başlangıç olarak kabul edilebilecek ilk tez 1990 yılında Hacettepe Üniversitesinde yapılan doktora tezidir. Diğer değişkenler açısından bakıldığında; 1990 ve 2023 yılları arasında en yüksek tez yapıma eğilimi görülen yıl 9 tez ile 2019 dur. Üniversiteler genelinde en yüksek eğilimin 9 tez ile Gazi Üniversitesi’inde olduğu saptanmış, tüm üniversiteler genelinde tez türü olarak 77 yüksek lisans tezi yazıldığı tespit edilmiştir. Drama ile en fazla ilişkilendirilen değişken olan sosyal beceri düzeyi 5 tezde ve öğretmen yeterliliklerinin belirlenmesi de 5 tezde incelenmiştir. Gelişim alanları değişkenine göre 40 tez ile en yüksek eğilim sosyal-duygusal gelişim alanına aittir. Değerlendirme aracı olarak kullanılan ölçeklerde eğilime bakıldığında 4 tezde Wally Sosyal Problem Çözme Testi (Wally Social Problem Solving Test) kullanılmış olduğu belirlenmiştir. 69 tezin nicel araştırma desenlerinden deneme modeli ile

gerçekleştirilerek en yüksek eğilime sahip olduğu belirlenmiş olmakla birlikte, çalışma grubu çocuklar olan tezlerin de araştırma deseni değişkeniyle benzer oranlarda olduğu görülmüştür. Bu çalışma ile Okul Öncesinde dramaya yönelik yapılmış tezlerin bazı değişkenlere göre gösterdiği genel eğilimin resmi çizilmeye çalışılmıştır. Bu açıdan araştırmanın ileride yapılacak araştırmalar için rehber olabileceği düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre araştırmacı ve uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Eğitimde Yaratıcı Drama, Okul Öncesi, Lisansüstü Tezler, İçerik Analizi, Eğilim

Öğretmen Adaylarının İletişim İstekliliğini Yaratıcı Drama İle Anlamak: Sana Göre Ben Kimim?

Dr. Tuğrul Gökmen Şahin, İnönü Üniversitesi, tugrul.sahin@inonu.edu.tr

Uzm. Esin Güneş Şahin, Milli Eğitim Bakanlığı, esn.gns.44@gmail.com

Özet

Çağımızın belki de en önemli unsuru iletişimdir. İletişim, bilginin, düşüncenin, duygunun veya fikrin bireyler, gruplar veya teknolojik aletler arasında aktarılması ve anlaşılması sürecidir. İletişim, sözlü, yazılı, görsel, işitsel veya bedensel yollarla gerçekleştirilebilir. Birey tüm bu iletişim kanalları sayesinde önce kendisini sonra da çevresini anlar ve anlamlandırır. Bir bireyin iletişim istekliliği, onun kişilik özellikleri, özgüveni, geçmiş deneyimleri, kültürel değerleri ve mevcut durumu gibi birçok faktöre bağlıdır. Bu bağlama eğitimde hem bilginin edinmesi hem de aktarılması verimli bir iletişim ile gerçekleşir. Öğretmen yetiştirme, toplumların eğitim kalitesini yükseltme ve geleceğin nesillerini en iyi şekilde eğitime hedeflerine ulaştırmalarında kritik bir role sahiptir. Öğretmen adaylarının sadece akademik bilgilerini değil, aynı zamanda pedagojik becerilerini, iletişim yeteneklerini ve sınıf içi yönetim stratejilerini geliştirmeleri gerekir. Bu süreç, öğretmenlerin öğrencileri ile etkili bir şekilde iletişim kurmalarını, farklı öğrenme stillerine ve ihtiyaçlara cevap vermelerini ve en güncel öğretim yöntemlerini kullanmalarını sağlar. Ayrıca, öğretmen yetiştirme programları, öğretmen adaylarını toplumun değişen ihtiyaçlarına ve kültürel çeşitliliğe duyarlı bir şekilde eğitmelidir. Öğretmenin sadece bilgi aktaran bir rolde olmadığı, aynı zamanda öğrencinin hayatındaki en önemli rehberlerden biri olduğu unutulmamalıdır. Tüm bunlar ışığında iyi bir öğretmen iyi bir toplum demektir. Çalışmada öğretmen adaylarının mesleki bilgilerini edindikleri üniversite sıralarındaki iletişim istekliliklerini drama ile anlamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemi fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Veriler tema, kategori ve kodlar ile içerik analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonunda öğretmen adaylarından sınıf içinde, sınıf dışında ve mesleki deneyim olarak çeşitli dönüler alınmıştır. Bu dönütler bağlamında öğretmen adayları üniversite döneminde iletişim istekliliklerinin başlangıçta çok olmadığı ancak yapılan yaratıcı drama atölyeleri ile istekliğin arttığını belirtmişlerdir. Bu iletişim istekliliği sayesinde mesleki bilgileri daha doğru kanallardan edinmeye başladıkları ve bunun sonucunda mesleki bir doyum yaşayacakları ön görüşünde

bulunmuşlardır. Çalışmanın sonuçları bağlamında hem araştırmacılara hem de öğretmen adaylarına ilişkin çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: İletişim, İletişim İstekliliği, Eğitim, Öğretmen Yetiştirme, Yaratıcı Drama

Ders Kitaplarında Dönüşüm: Dramatik Çatışma Bağlamında Türkçe Ders Kitapları

Muammer Kartal, Millî Eğitim Bakanlığı, muammerkartal19@gmail.com

Özet

Huizinga, insanı “Homo Ludens”, bir diğer söyleyişle “oynayan insan” olarak tanımlamış, böylece bireyin eyleme dönük yapısını vurgulamıştır. Benzer biçimde Aristo da bireyin niteliklerinden ziyade eylemlerinin esas olduğunu belirtir. Eyleme dönüklüğün metin bilimdeki karşılığı, dramatik çatışmadır. Dramatik çatışmalar, bir öğretim yöntemi olan yaratıcı drama uygulamalarının da temel hareket noktasıdır. Katılımcıların ilgisini çekmeye yardımcı olur, gerilim ve heyecan yaratır, karakter gelişimi için fırsatlar sağlar, farklı bakış açılarını, duyguları keşfeder, problem çözmeyi ve karar almayı kolaylaştırır. Dramatik çatışmalar, birden çok amaca hizmet etmesi yönüyle yaratıcı drama atölyelerinde temel bir unsurdur. İletişim temelli yaklaşımların da eylemi esas aldığı göz önünde bulundurulduğunda yaklaşımın sınıfa uzanan eli olarak nitelendirilebilecek ders kitaplarının eylem katmanı, genelde felsefi anlayış özelde ise drama uygulamaları açısından önem taşımaktadır. Yaratıcı drama uygulamalarında dramatik çatışmanın kullanılmasının bir yolu, karakterler arasındaki zıt veya rekabet halindeki arzu ve hedeflerin keşfedilmesidir. Katılımcılar, belirli motivasyonları, hedefleri ve çatışmaları olan karakterler yaratmaya ve canlandırmaya teşvik edilir. Çatışmaların keşfi ve çözümlenmesi yoluyla katılımcılar, karakterleri hakkındaki anlayışlarını derinleştirme fırsatına sahip olurlar. Bu çatışmalara katkıda bulunan duyguları, korkuları ve güvensizlikleri inceleyebilirler. Katılımcılar, karakterlerinin duygusal karmaşıklıklarını derinlemesine inceleyerek daha incelikli ve çok boyutlu bir canlandırma geliştirebilirler. Ayrıca, yaratıcı drama atölyelerinde dramatik çatışma, katılımcıların farklı bakış açılarını keşfetmelerine ve başkalarıyla empati kurmalarına yardımcı olur. Türkçe öğretmenleri ders kitaplarındaki metinlerden hareketle öğrencileriyle birlikte yaratıcı drama atölyeleri gerçekleştirebilmelidir. Ancak bu metinler dramatik çatışma içermeli, öğretmenlerin yaratıcı drama atölyelerindeki canlandırma kısmına hitap edebilmelidir. Buradan hareketle çalışmada “Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin dramatik çatışma bağlamında dağılımı nasıldır?” sorusuna yanıt aranacaktır. Problem cümlesini somutlaştırabilmek için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış 5, 6, 7, 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler, dramatik

çatışmanın mevcudiyeti bakımından incelenecektir. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analizin temel alınacağı çalışmada metinlerde var olan dramatik çatışmalar; bireyin kendisiyle olan çatışması, birey-birey çatışması, birey-topluluk çatışması ve topluluk-topluluk çatışması şeklinde sınıflandırılacaktır. Çalışmada elde edilen veriler, Maxqda Pro Nitel Analiz programı aracılığıyla analize tabi tutulacaktır. Çalışma sonuçlarının ders kitabı hazırlayıcıları, yaratıcı drama eğitmenleri ve dil eğitimi alanındaki disiplinler arası araştırmacılar için faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Dramatik Çatışma, Metin, Yaratıcı Drama, Türkçe Ders Kitabı

Yaratıcı Drama Alanında Yapılan Projelerin Sistematik Betimsel Analizi; Dün 'den Bugüne Proje İçerikleri...

Fatıma Büşra Cengiz, Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, busra.cengi12@hacettepe.edu.tr

Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek, Hacettepe Üniversitesi, pozdem@hacettepe.edu.tr

Özet

Yaratıcı drama eğitimin önemli bir parçasıdır. Öğrencilerin hayal güçlerini, yaratıcılıklarını, problem çözme becerilerini, sosyal ve duygusal becerilerini ve genel refahlarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Yaratıcı drama öğrencilere İngilizce, tarih, fen ve matematik gibi çeşitli konuları öğretmek için kullanılabilir. Ayrıca öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak ve hafızalarını, dikkatlerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek için de kullanılabilir. Yaratıcı drama, öğrencilerin öğrenmesine ve gelişmesine yardımcı olmak için değerli bir araçtır ve her çocuğun eğitiminin önemli bir parçası olmalıdır (Adıgüzel, 2006; Okvuran, 2012). Türkiye'de yaratıcı drama eğitiminin gelişimi 1980'li yıllara dayanmaktadır. O dönemde Türkiye'de sanat eğitimi üzerine yapılan çalışmalar ve atölyeler yaratıcı drama eğitimi de içermekteydi (Adıgüzel, 2008; Başbuğ, 2006). 1990'lı yılların başında ise Türkiye'de yaratıcı drama eğitimi, özellikle tiyatro alanında faaliyet gösteren bazı kurum ve öğretmenler tarafından benimsenmiş ve öğretmenler tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde yaratıcı drama eğitimi, çocuklar için bir oyun yöntemi olarak görülmekteydi. Ancak zamanla yaratıcı drama eğitimi, sadece çocuklar için değil, yetişkinlerin de katılabileceği bir eğitim yöntemi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Çağdaş Drama Derneği Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı emekli öğretim üyesi Prof. Dr. İnci SAN ve Devlet Tiyatrosu sanatçısı Tamer LEVENT ve bir grup eğitim, eğitim bilimleri, sanat, sanat eğitimi alanlarında çalışan kişiler tarafından 5 Mart 1990 yılında kurulmuştur. Derneğin temel amacı, yaratıcı dramayı tiyatro, eğitim ve sosyal yaşamda bir disiplin ve yöntem olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmaktır. 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'de yaratıcı drama eğitimi, özellikle eğitim kurumlarında, tiyatro alanında ve psikolojik danışmanlık gibi alanlarda yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu dönemde yaratıcı drama eğitiminin sadece bir oyun yöntemi olarak değil, aynı zamanda bir eğitim ve terapi yöntemi olarak da kullanılabileceği fark edilmiştir. Türkiye'de "Yaratıcı Drama Eğitmeni/Lideri Yetiştirme

Programı” Çağdaş Drama Derneği tarafından oluşturulmuş ve toplam 6 aşamadan oluşmaktadır. “MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından 18.11.2005 tarih ve 346 sayılı kararıyla” Onaylı Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği Program Süresi Toplam 320 saatten oluşmaktadır. 5. Aşamayı bitiren her eğitmen adayına dernek tarafından bir danışman atanarak projesini tamamlamaktadır. Bu süreç sonunda görevlendirilen 2 jüriye, 12 saat uygulamadan oluşan proje sunulmaktadır. Proje yazım tarihçesine bakıldığında 2008 yılından itibaren Çağdaş Drama Derneğinde, 2023 yılının Ekim ayına kadar toplamda 2376 yaratıcı drama eğitmenliği projesi tamamlanmıştır. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de yaratıcı drama eğitimindeki projelerin temel prensipleri, uygulama alanları ve bu projelerdeki yöntemin öğrenciler üzerindeki etkilerinin nasıl olduğunu tespit etmektir. Bu amaca hizmet edecek araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda 1990-2023 yılları arasında Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Eğitmenliği Programı kapsamında yazılan projeler doküman analizine tabi tutularak incelenecektir. Araştırmanın ana problemi yaratıcı drama eğitiminde yazılan projelerin ana temaları (kullanıldığı dersler, sınıf düzeyi, yöntem seçimi, analiz yöntemleri vd.) nasıldır? olarak belirlenmiştir. Ayrıca yıllara göre projelerde gerçekleşen farklılıklar (konu seçimi, yöntem vb.) da ortaya konulmaya çalışılacaktır. Toplam 2360 proje incelenecektir. Bu projeler uygulamalı ve uygulamalı olmayan projeler olarak gruplandırılacak ve analizlerde farklı temalar kullanılacaktır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Proje İnceleme Formu” kullanılacaktır. Beş kısımdan oluşan bu form; Birinci kısımda projenin künyesi, ikinci kısımda projenin teması, üçüncü kısımda projenin yöntemi, dördüncü kısımda projenin uygulama örnekleme ve projenin sonuçları kısımlarından oluşmaktadır. Analizler bu ana kategorilere göre sınıflandırılarak alt temalara ayrılarak gerçekleştirilecektir. Araştırma kapsamında doküman analiziyle incelenen projelerden elde edilen verinin analizinde betimsel istatistikler örneğin frekans tabloları kullanılacaktır. Araştırmanın sonucunda yaratıcı drama eğitiminde yazılan projelerin genel temaları ortaya çıkarılacaktır, ihtiyaca yönelik kolular belirlenerek kurumsal işe de katkı sunulması düşünülmektedir. Yaratıcı drama eğitiminin katılımcılar üzerine etkisi tartışılarak literatüre katkıda bulunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı Drama, Proje, Nitel Araştırma, Yaratıcı Drama Eğitimi

Matematiğe Anlam Vermek Mümkmn Mü?

Blm. Uzm. Nardane Ece Bülül, MEB, nardaneece06@gmail.com

Özet

Anlam vermek matematiğin merkezindedir ve bu nedenle küçük çocuklarla yaptığımız matematiğin de kalbinde olmalıdır. Matematiksel yeterlilik, matematiğin mantıklı olduğunu ve onu anlamlandırmak için kendi yeteneklerine güvenmeyi öğrenen çocuklarda gelişir. Çocuklardan anlamadan yapmalarını istemek, matematiksel fikirlerin gelişimini engeller. Hangi deneyimlerin küçük çocuklarda anlayışı geliştirmeye yardımcı olduğu ve hangilerinin yapmadığı her zaman açık değildir. İyi bir matematik pedagojisi, eğitimciler çocukları farklı öğrenme alanlarında matematikle ilgili çeşitli etkinliklere dâhil ettiğinde yasalaştırılabilir. Etkinlikler çocukların ilgilerinden, sorularından, endişelerinden ve günlük deneyimlerinden kaynaklanmalıdır. İyi pedagojinin özelliklerinin derinlemesine anlaşılması, eğitimcilerin çocukları oyun, öykü/resimli kitap okuma, drama, proje çalışması, sanat ve beden eğitimi gibi yöntemlerin matematikle ilgili etkinliklere dâhil etmeleri olanaklı olacaktır. Bu nedenlerle oyun yoluyla öğrenme, erken çocukluk döneminde iyi matematik pedagojisinin temeli olarak görülür. Okul öncesi dönemde, çocuklara matematik becerilerini kazandırmada kullanılan yöntemlerden birisi de dramadır. Drama yoluyla çocuklar yaparak yaşayarak öğrenirken etkinliklere aktif olarak katılmakta ve oynayarak öğrenme fırsatı bulmaktadırlar. Drama çalışmaları ayrıca, öğrencilerin matematik öğretimi ve öğrenimi için demokratik söylemsel uygulamalara katılabilecekleri bir sosyal bağlam yaratabilir. Erken çocukluk eğitimde drama çalışmalarında çocuklar, hayali oyunlara katılarak erken okuryazarlık ve aritmetik becerilerini geliştirirler. Gerçek nesnelere oynayarak matematik becerilerini geliştirirler ve sayma, hesaplama, problem çözme, sayı, ölçme ve zamanla ilgili sayı işlemleri gibi kavramlarla ilgilendirirler. Başka şeyleri sembolize etmek için nesnelere kullanan çocuklar, somut olarak düşünmekten soyutta düşünmeye geçerler. Rol oynama, çocuklara matematiksel kavram ve becerilerle meşgul olmaları için birçok fırsat sunar. Birçok rol yapma bağlamında, çocuklar nicelik ile ilgili soruları düşünmeye zorlanabilir. 'Yeterince' (eşitlik), 'yetersiz' (daha az) ve 'çok fazla' (daha büyük) gibi ifadeler kullanılabilir ve oyun bağlamında anlamları araştırılabilirler. Bu nedenle çocuklar için matematik

öğrenimi oyun oynayarak gerçekleştirilmelidir çünkü çocukların ilgileri oyun üzerinedir ve oyun oynamak, çocukların öğrenmesinin ana yollarından biridir. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk matematik öğretiminde drama yönteminin kullanılması ile ilgili görüşleri incelenecektir. Bu amaçla erken çocukluk matematik öğretimi ile ilgili alınan amaç kazanımlara uygun drama planları hazırlanıp uygulanacaktır. Uygulama sonrasında katılımcı öğretmenlerle odak grup görüşmesi yapılarak erken çocukluk matematik eğitiminde drama yönteminin etkililiği ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı Drama, Matematik, Erken Çocukluk Eğitimi

Ethos Ankara Uluslararası Tiyatro Festivallerinin Hayat Boyu Öğrenme Boyutu ile Değerlendirilmesi

Dr. H. Serhan Sarıkaya, Çankaya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü,
shakanserhan@gmail.com

Yeşim Eyüboğlu, ETHOS Ankara Uluslararası Tiyatro Festivalleri Yönetmeni,
eyubogluyesim642@gmail.com

Özet

Geçmişte örgün eğitim yaşı dışında kalmış bireylere verilen okuma yazma ya da mesleki beceri öğretimi ile sınırlı olarak algılanan halk eğitimi, giderek topluma uyumu da içine alan bir genişlikte tanımlanmaya başlanmıştır. UNESCO'nun her on yılda bir düzenlediği yetişkin eğitime ilişkin konferans süreçlerinden bu yana 1997'den bu yana halk eğitimine "hayat boyu öğrenme" kavramı içinde yer vermeye başlanmıştır. Yapılan yeni tanımlamalar hayat boyu öğrenmenin yetişkin eğitimi, örgün, yaygın, algın, aralıklı ve sürekli eğitim gibi yetişkinlerin yararlandığı ama salt yetişkinlerle de sınırlı olmayan bütün öğrenme biçimlerini kapsamaktadır. Sanat festivallerinin belirli bir zaman diliminde ve programlı olarak, çok sayıda insana ulaşabilme özelliği, festival ve benzeri düzenlemelerin birbirinden farklı üslup ve ölçülerde çeşitli gösterim ve sunumlar içermesi demokrasi kültürünün gelişimine hizmet etmektedir. Farklı konularda, farklı yorumlar ile sahnelenen oyunlar, söyleşiler, paneller, sokak gösterileri, konserler ve atölyeler bir yandan toplumsalın, kolektif olanın, ortak yaşayış ve duyuşun tadını hissettirmekte, diğer yandan toplumun kültürel/estetik eğitim ihtiyacını karşılamaya dönük olanaklar da sağlamaktadır. İstedikleri dramatik gösterimlere, sunumlara ve atölyelere katılan bireyler kadar sanatçılar da kültür ve eğitim süreçlerinden geçmekte sosyal ortam içinde yürütülen estetik duyuş, düşünüş ve yaratıcılık süreçleri içinde yenilenmektedirler. Tiyatro sanatı mevcut olanı ve olması gerekeni başat öğeleriyle yeni kuşaklara aktarırken, bir yandan da eleştirel bir bakış açısı sunan bir yapıya sahiptir. Festivaller yolu ile de bu sanat dalı içindeki yeni yaratıcı ve estetik ürünler sahneye taşınmakta, yürütülen atölye çalışmaları, söyleşi ve panel etkinlikleri ile; toplumun kültürel birikimlerinin artmasına, ortak yaşama kültürünün ve bunun için gerekli olan etik değerlerin gelişmesine zemin hazırlanmaktadır. Bu çalışmada Ankara'da tiyatro sanatı adına yürütülen, gelenekselleşen "ETHOS Ankara Uluslararası Tiyatro Festivallerinin" 15 yıllık süreci, sahnelenen oyunlar, konferanslar,

düzenlenen atölyeler, konuları, temsiller, katılımcı sayıları, ödül kurumu, proje paydaşları yerel ile birlikte ele alınarak hayat boyu öğrenme açısından değerlendirilmektedir. Çalışmada temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmış, veriler doküman incelemesi ve gözlem tekniğiyle toplandıktan sonra betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. 15 ETHOS Ankara Uluslararası Tiyatro Festivallerinin verileri günümüzde yürütülen benzer proje örnekleri ile hayat boyu öğrenme açısından incelenmiştir. Katılımcıların seminer, söyleşi, panel, atölye ve oyun sahneleme çalışmaları içinde yer aldığı geniş bir kitleye ulaşabilen ve hayat boyu öğrenme alanına katkı sunan projenin, farklı il ve ilçelerde uygulama olanağı bulabileceği vurgulanmaktadır. 15 yıldır yürütülen ETHOS Ankara Uluslararası Tiyatro Festivallerinden elde edilen veriler; yaşam boyu eğitimin bileşenlerinden biri olan sanat festivallerinin yaygınlaşması gerektiğini, yerel yönetimler ve Kültür Bakanlığının, festivallerin yaygınlaşması ve toplumun her kesimini içine alacak kültür merkezleri yapılarak alt yapı ihtiyaçlarına cevap verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Tiyatro Festivali, Hayat Boyu Öğrenme, Eğitimde Drama, Eğitimde Tiyatro, Sanat Eğitimi, Halk Eğitiminde Sanat

Ekolojik Okuryazarlık ile Drama İlişkisinin Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Nami Eren Beştepe, Ankara Üniversitesi, nbestepe@gmail.com

Bilim Uzmanı Gamze Esener Kutlu, gamzeesener@gmail.com

Özet

Sanayileşme ve teknolojik gelişmelerle birlikte insan, doğaya olan yıkıcı müdahalesini artırmış ve kendisini ekolojik bir krizin ortasında bulmuştur. Orr, bu ekolojik krizin her bakımdan bir eğitim krizi olduğunu, sürdürülebilir toplumların yaratılması için endüstriyel eğitim sisteminin dönüştürücü bir şekilde yeniden yapılandırılmasını gerektirdiğini ileri sürmüştür (McBride ve ark, 2013) ve bu eğitim sistemini “ekolojik okuryazarlık” olarak kavramsallaştırmıştır. Ekolojik okuryazar nesillerin nasıl yetiştirileceği ise yıllardır süregelen bir tartışma konusudur. Son çalışmalar, günümüzde çevre eğitiminin afet temelli verilmesinin ekofobi yaratarak, ekolojik okuryazar nesiller yetiştirmenin önünde set olduğunu göstermektedir. Oysa, çocuğu buzulların erimesi, yağmur ormanlarının yok olması gibi uzak ve güçsüz hissedecekleri problemlerle karşılaştırıp duyarsızlık yaratmadan, empati temelli eğitim kritik noktadır. Kalıcı ve sürdürülebilir çevre eğitimi için doğa ile insan arasındaki ilişkinin iyi kavranması, insan merkezli bakış açısının bir kenara bırakılması ve farkındalık, bilgi, tutum, beceri, katılım odağında yaklaşılması gerekmektedir. Bu noktada, geleneksel eğitimin aksine, yaratıcı drama yönteminin çocuklara ekolojik okuryazarlık kazandırılması anlamında etkili bir yöntem olduğu söylenebilir. Bu kapsamda, araştırmanın problemi Türkiye’de 2000-2020 yılları arasında ilköğretim kademesinde çevre eğitimine ilişkin yaratıcı drama yöntemi uygulanan tezler ve Çağdaş Drama Derneği bitirme projelerinin değerlendirilmesi ve yaratıcı drama yönteminin ekolojik okuryazarlığa katkısının olup olmadığının incelenmesidir. Bu çalışma, ekolojik okuryazar nesiller yetiştirme odağında yaratıcı drama yönteminin mevcut durumunun irdelenmesi ve çevre eğitimlerinin zenginleştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Türkiye’de 2000-2020 yılları arasında yapılan yaratıcı drama alanındaki çevre ile ilgili tez ve drama projelerinin amaç, kapsam ve sonuçları analiz edilmeye çalışıldığından, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma örneklemini, 2000–2020 yılları arasında yazılan ve erişime açık olan Türkiye’de ilköğretim kademesinde çevre eğitiminde yaratıcı drama temalı toplam 6 yüksek lisans ve 2 doktora tezi ile 19 bitirme projesi oluşturmuştur. Tez

kapsamına dahil edilen, yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen tüm tezlerde de grup çalışması her adımda görülmektedir. Yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen tüm tezler öğrenci merkezli, öğrencinin aktif katılımının sağlandığı, yaparak yaşayarak öğreten, empati kazanma açısından öne çıkan süreçlerdir. Çevre eğitiminde okul dışı eğitim daha verimli olduğu; çevre bilgisi, tutumu, ilgisi ve becerisinin okul dışı etkinliklerle daha fazla geliştiği gözlemlenmiştir. Fakat okul dışı etkinlik planı sürecinde öğretmenler ekonomik ve bürokratik engellerle karşılaşmaktadır. Bu anlamda yaratıcı drama süreçlerinin “-miş gibi” yapmaya dayanması bu engelin önündeki en büyük yardımcı olmuştur. Sağlam’a göre, drama süreçlerinde rol almak ve “sanki” zihinsel durumu, katılımcıya kendi dışındaki dünya ile kişisel deneyim yaşama ve kişisel bir anlam yaratma olanağı veren öznel bir ilişki kurma imkanı verir. Kişisel bir ilişkilenenin mümkün olacağı sanatsal bir ortam yaratma yoluyla katılımcıların içinde yaşadıkları dünyaya ilişkin farkındalıklarının geliştirilmesi, drama ortamının temelini oluşturur. (Sağlam, 2006). Bu anlamda, hayal gücü potansiyeli oldukça yüksek olan çocuklar, deneyimli bir drama eğitmeni rehberliğinde, organik bağı kurulmuş bir drama atölyesinde -miş gibi yaparak, kendilerine ait bir gerçekliği mekânsal engelleri aşarak kurabilmektedirler. Grup içerisinde kendilerinin oluşturduğu bu gerçeklikte, -miş gibi yaparak, doğayı drama sınıfına getirebilir, kendi kurgusal gerçekliklerinde yaşantıya dayalı öğrenme gerçekleştirebilirler. Araştırma kapsamında, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak çevre eğitimi verilmesi üzerine araştırmalar yapan ikisi doktora olmak üzere 8 tez incelenmiştir. Bu 8 tezin ortak özelliği, deney gruplarına verilen eğitimin yaratıcı drama yöntemiyle, kontrol gruplarına ise geleneksel müfredata dayalı bir yaklaşımla çevre eğitiminin verilmesidir. Fakat bu tezler incelendiğinde, yaratıcı drama alan yazınına dair yapısal bir problem tespit edilmiştir. Yaratıcı drama atölyeleri doğru şekilde yapılandırılmadan kullanılmış, drama olmayan çalışmalar drama olarak adlandırılabilmiştir. Bu anlamda, uygulamalı çalışmalar başlığı altındaki Tez No 1, 10 ve 13’te drama etkinliği olarak belirtilen çalışmalar incelendiğinde çalışmaların bir drama çalışması olmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin, TD1 kapsamında jüri üyelerinin arasında yaratıcı drama alanında bir uzmana rastlanmamış, TD3’de kapsamında, araştırmacı, uygulamalı çalışma kapsamında yedi uzmandan uzman görüşü almış olup, uzmanlar arasında drama alanından bir uzman bulunmamaktadır. Doğaçalamalara yer verilmeyen rol almalar, drama olarak adlandırılmıştır. Diğer yandan, yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen tezler incelendiğinde, birçoğunun iyi kurgulanmış yaratıcı drama çalışmaları olmadıkları tespit edilmiştir. Tezlerdeki

drama atölyesi yapılandırılmalarının zayıflığı sebebiyle ve doğru yapılandırılmış, güçlü atölye örnekleri sunmak adına Çağdaş Drama Derneği ilkokul düzeyinde çevre eğitimi temalı 19 bitirme projesi araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlardan hareketle öneriler alt başlıklar halinde verilmektedir. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılacak araştırmalarda, alandaki uzmanlığı belgelerle ispatlanan bir uzmandan veya akademisyenlerden destek alınmalıdır. Ekolojik okuryazar bireylerin yetiştirilebilmesi için yaratıcı drama, eğitimin bir parçası haline getirilmelidir. İlköğretim seviyesinde yapılan bu çalışma diğer seviyeler de dahil edilerek veya diğer seviyelerde de incelenebilir. Ekolojik okuryazar bireyler yetiştirmek için öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı görev yapan öğretmenlere yaratıcı drama yöntemiyle ekolojik okuryazarlık kazandırma üzerine bir eğitimci eğitimi programı geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ekoloji Okur Yazarlığı, Drama, Çevre ve Drama

Ortaokul Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlığını Arttırmaya Yönelik Yaratıcı Drama Temelli Bir Psikoeğitim Önerisi

Yusuf Özlük, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, yusufozluk474747@gmail.com

Birsen Gökçen, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, gokcenbirsenn@gmail.com

İlilge Kutluer, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ilbilgekutluer@gmail.com

Özet

Birey hayatın birçok evresinde çeşitli stres yaratan olaylarla karşılaşır ve bunun üstesinden gelebilmek amacıyla çeşitli baş etme stratejileri geliştirir. Bu baş etme stratejileri, psikolojik iyi oluşu belli düzeylerde etkiler. Psikolojik sağlamlık ve psikolojik esneklik, baş etme stratejileri temelinde önemli bir yer tutar. Psikolojik sağlamlığın bireyin zorluklarla sağlıklı bir şekilde baş etmesindeki yeri düşünüldüğünde çocukluktan itibaren güçlendirici çalışmaların yapılması büyük bir önem arz etmektedir. Ergenlik dönemi, bireyin yaşamında birçok açıdan değişime maruz kaldığı ve stres faktörleriyle yoğun bir şekilde karşılaştığı bir gelişim evresidir. Bu gelişim evresinde yaşamın birçok döneminde olduğu gibi koruyucu faktörler ve risk faktörleri mevcuttur. Ergen bir bireyin yaşantısının büyük bir kısmının okullarda geçtiği göz önüne alındığında okuldaki yaşantıların bireyin yaşamında önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Okuldaki deneyimlerin olumlu veya olumsuz oluşuna göre okul, birey için koruyucu faktör ya da risk faktörü potansiyeli taşır. Bu bakış açısından bakıldığında okullarda psikolojik sağlamlığı ve psikolojik esnekliği kazandırıp artıracak yaşam becerilerinin öğretilmeye çalışılması; bireyin olumlu baş etme stratejileri geliştirip sağlıklı bir şekilde gelişmesi için büyük önem taşımaktadır. Psikolojik sağlamlık zorlayıcı deneyimler ve olaylar karşısında uyum sağlayıp ilerlemeyi, kendini toparlayabilmeyi ifade eden bir yaşam becerisidir. Psikolojik sağlamlığı, okullarda kazandırabilmek için kullanılacak yöntemler arasında psikoeğitim programları yer almaktadır. Bu programlar hazırlanırken birçok teknikten yararlanır. Bu tekniklerden bir tanesi de yaratıcı dramadır. Yaratıcı drama çeşitli etkinlik ve teknikleriyle psikoeğitime zengin bir içerik oluşturur. Yapılan araştırmalar, psikolojik sağlamlık kazandırmada psikoeğitimlerin etkili olduğunu kanıtlaya da alanyazında psikoeğitim ve yaratıcı dramanın beraber kullanıldığı çalışmalar azımsanacak düzeydedir. Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlığına yönelik olarak yaratıcı drama destekli bir psikoeğitim programı geliştirmektir. Bu program geliştirilirken psikoeğitimin bilişsel yönüyle yaratıcı dramanın duyuşsal ve davranışsal yetileri kazandırma potansiyeli göz önünde bulundurulmuştur. Yaratıcı drama ortamı koşulsuz kabul fırsatı sunduğundan öğrencinin doğal ve spontane davranarak kendi olmasına, farklı rollere bürünmesine, empatik davranışlar sergilemesine, farklı durumları canlandırarak çözüm yolları üretmesine olanak sağlar. Yaratıcı drama etkili bir öğrenme fırsatı sunarak bireyin

kendisi ve yaşadığı toplumun problemleri üzerinde düşünmesine destek olur. Grupla işbirliği içinde hareket etme becerisini geliştirip beden dilini etkili bir şekilde kullanarak kendini ifade etme imkânı verir. Karar verme becerilerini artırır ve öğrencilerin hayal güçlerini kullanmalarına olanak tanır. Bununla beraber iletişim kurma ve problem çözme becerilerini artırarak psikolojik sağlamlığı güçlendirir. Önerilen yaratıcı dramayla desteklenen psikoeğitimde, psikoeğitimin eğitim odaklı yanıyla yaratıcı dramanın oyun odaklı yanı bir araya getirilmiştir. Böylelikle bireylerin risk faktörleriyle daha kolay başa çıkabileceği ve psikolojik sağlamlıklarını arttıracığı öngörülmektedir. Bu doğrultuda ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlığını arttırmaya yönelik psikoeğitim programı geliştirilmiştir. Hazırladığımız psikoeğitim programı, 8 oturum şeklinde tasarlanmıştır. Her bir oturumda sırasıyla farklı temalara değinilmiştir. İlk oturum tanışma ve yapılama, ikinci oturum uyum ve güven çalışmaları, üçüncü oturum psikolojik sağlamlıkta kendini tanıma ve duygularının farkına varma, dördüncü oturum psikolojik sağlamlıkta empati, beşinci oturum psikolojik sağlamlıkta stres kontrolü, altıncı oturum psikolojik esneklik kazanma, yedinci oturum psikolojik sağlamlık ve sekizinci oturum sonlandırma oturumu şeklinde yapılandırılmıştır. Bu program ile öğrencilerin, öz farkındalıklarını ve psikolojik sağlamlıklarını artıracak beceriler edinerek risk faktörleri ve zorlayıcı hayat şartları karşısında kazanılan bu becerileri gündelik hayatta aktif olarak kullanabilmeleri hedeflenmiştir. Okullarda öğrencilere akademik bilgi depolamaya yönelik bir sistem kurgulanmıştır. Ancak bu sistemde özellikle ergen bireylerin bilişsel becerileriyle beraber duyuşsal becerilerini güçlendirme konusu geri planda kalabilmektedir. Bu bağlamda psikoeğitim ve yaratıcı drama çalışmalarıyla ergen bireylerin duygusal ihtiyaçları saptanarak duyuşsal becerilerinin destekleneceği öngörülmektedir. Araştırma ile ergenlik dönemindeki öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarını ve yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik içeriği zenginleştirilmiş psikoeğitim programlarının artırılması ve bu programlarda öğrencilerde olumlu değişim ve dönüşümler sağlayabilmek adına yaratıcı dramanın kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Psikoeğitim, Psikolojik Sağlamlık, Psikolojik Esneklik, Ortaokul Öğrencileri, Ergenlik

Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Hecelerden Farklı Kelime Oluşturma Becerilerinin İncelenmesi

Nevin Gümüş, Bilim Uzmanı, İhsan Doğrmacı Vakfı Ankara Özel Bilkent Laboratuvar Okulları (BLIS),
nevin07@gmail.com

Özet

Dilin temeli özünde kelimelerdir. Kavramlar, insan zihninde oluşturulan ve dış dünyaya iletmeyi bekleyen yapılardır. Bir dilin temel yapı taşları olan kelimeler, insanlar tarafından bilinçli bir şekilde kullanılan ve iletişim amacı taşıyan yapay işaretlerdir. Kelimelerle anlatım, bir dili iyi kullanmayı gerektirir, yani o dildeki temel kelime hazinesine sahip olmayı gerektirir. İnsanların düşüncelerini başkalarına aktarabilmeleri için belirli bir kelime bilgisine sahip olmaları ve bu kelimeleri anlamlarına uygun bir şekilde cümleler içinde kullanabilmeleri gerekir. İnsanların sahip olduğu bilgi, kültür ve düşünme yeteneklerinin sınırları, sahip oldukları kelime dağarcığıyla belirlenir. Bu nedenle dil becerileri, insan hayatında büyük bir öneme sahiptir. Çocukların kelime hazineleri, okuma anlama, akademik başarı ve iletişim becerileri gibi birçok önemli yönü etkileyen önemli bir faktördür. Öğrencilerin, dinledikleri metinleri tam anlamıyla kavrayabilmeleri, düşünce ve duygularını doğru bir şekilde ifade edebilmeleri için geniş bir kelime bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Kelime hazinesini geliştirme amacı, pasif kelime bilgisini (dinleme ve okuma) aktif kelime bilgisine (konuşma ve yazma) dönüştürmeyi hedefler. Bu nedenle, her iki tür kelime bilgisini zenginleştirmek için çaba harcamak önemlidir. Kelime öğretimine yönelik uygulamaların genellikle kelime etkinlikleriyle sınırlı olduğunu; hedef kelimelerin öğrencilerin aktif kelime dağarcığına kazandırılmasına yönelik uygulamaların yetersiz olduğunu göstermektedir. Zengin dil deneyimlerini öğrencilere sunmak, kelime farkındalıklarını geliştirmenin önemli bir yoludur. Kelime farkındalığı gelişmiş öğrencilerin, okumadan öğrenmeye daha yatkın oldukları düşünülebilir. Sınıf ortamında kelime öğrenimini vurgulayan bir yaklaşım, sözcük dağarcığının gelişimine daha fazla katkıda bulunabilir. Bu nedenle, öğrencilerin kelime farkındalığını artırmaya yönelik uygulamalara sınıf ortamında yer verilmelidir. Bu uygulamalar, öğrencilerin kelime öğrenmeye ve kullanmaya daha istekli hale gelmelerini sağlayarak, zengin dil deneyimleri sunma çabalarını destekleyebilir. Araştırmanın çalışma grubunu, özel bir okulun 4E sınıfı (9 Kız 8 Erkek) öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı,

öğrencilerin kelime öğrenmeye ve kullanmaya daha istekli hale gelmelerini sağlayarak verilen hecelerden kelime oluşturma becerilerinin gelişiminin saptanmasıdır. Süreç boyunca öğrenciler okuma çemberi çalışmalarında sözcük avcısı rolünü almış, okuma kitapları ile ilgili soruları yanıtlamış, kelime oyunları, drama gibi etkinliklerde aktif rol almıştır. Bu çalışma nitel araştırma olarak modellenmiştir. Araştırmada ön test ve son test uygulanmış, çıkan sonuçlar betimsel olarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde, veriler kodlanarak, benzer kodlar kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategorilerden benzer yanı olanlar ise temalar altında toplanarak betimlenmiştir. Veri toplama süreci devam etmekte olup, çalışmanın bulguları sunumda paylaşılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kelime, Dil Gelişimi, Değişim

Sınıf Öğretmenlerinin Drama Algıları ve Dramayı Planlama Becerileri Üzerine Bir İnceleme

Elif Kunt, MEB, Knt.elif@hotmail.com

Dr. Bilge Kuşdemir Kayıran, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi, kbilge01@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın konusunu sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama algıları ve yaratıcı drama ders planı hazırlama becerileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin drama yöntemini nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak ve dramayı planlama becerilerini incelemek amaçlanmıştır. Ana bilim dalında zorunlu ders olarak okutulma önemine sahip bir yöntemin; sınıf öğretmenleri tarafından nasıl algılandığını ve sınıf öğretmenlerinin dramayı planlama becerilerini incelemenin, ulaşılan sonuçlar ışığında veriler sunmanın alan yazınına anlamlı bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada temel yorumlayıcı nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Gaziantep iline bağlı farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullarda görev yapan, farklı kıdem yıllarına sahip 16 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmada rastgele seçilen okullarda görev yapan gönüllü sınıf öğretmenleri ile araştırmanın ilk aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak görüşme yapılmıştır. Bu sebeple araştırmanın ilk aşamasında çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan amaçsal örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında yer alan çalışma grubu ilk aşamadaki 16 öğretmen içinden 'yaratıcı drama planı hazırlıyorum' diyen beş öğretmenle devam edilerek, ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmanın üçüncü aşamasında ilk aşamadaki on altı sınıf öğretmeni arasından seçilen ve ikinci aşamada da yer alan beş öğretmenle devam edilmiştir. Öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarını uygulamaları ve uyguladıkları dersi video kaydına almaları istenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu, drama ders planları ve gözlem formu kullanılmıştır. Araştırmanın veri analizinde görüşme formuna verilen cevaplar ve gözlem formu için betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Drama planları doküman analizi yöntemine göre incelenmiş; Korkut (2020) tarafından hazırlanan 'drama ders planı rubriği' ve literatür taraması ardından araştırmacılar tarafından hazırlanan 'drama planı değerlendirme rubriği' kullanılmıştır. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin görüşme

sorularına verdikleri cevaplar analiz edildiğinde; yaratıcı drama kavramına ilişkin çağrışımlara sahip oldukları, sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama tanımı yapmakta zorlandıkları, yaratıcı dramanın bireyin gelişimine olumlu anlamda birçok katkı sağladığı düşüncesinde oldukları, yaratıcı dramayı en çok hayat bilgisi dersinde, daha sonra ise sırasıyla Türkçe ve matematik dersinde kullandıkları ve yaratıcı drama ders planı hazırlama konusunda kendilerini eksik hissettikleri bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca yaratıcı drama planı hazırlayabilirim diyen sınıf öğretmenlerinin drama ders planında bulunması gereken biçimsel özellikler bilgisi konusunda eksik öğrenmelere sahip olduğu, drama aşamalarına hâkim oldukları, drama aşamalarının özellikleri noktasında eksik bilgiye sahip oldukları bulgularına rastlanmıştır. Yapılan ders planları ve uygulamaları incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin hazırladıkları drama ders planları ile sınıftaki uygulamaları birbiri ile uyumludur bulgusuna ulaşılmıştır

Anahtar sözcükler: Yaratıcı Drama, Sınıf Öğretmeni, Drama Algısı, Drama Planı

Tataların Yolculuğu: Bir Tutam Baharat

Rojda Şükran Karas, rojda.karas@gmail.com

Özet

Bu bildiri, yemeği yaratıcı drama içinde bir metafor olarak nasıl kullanabileceğimizi ve bu kullanımın kadınların değişim ve dönüşüm süreçlerine katkı sağladığını incelemektedir. Göç, bir kültürden diğerine geçişin sıklıkla kaçınılmaz bir parçası olduğundan, bu çalışma, Suriye'den Türkiye'ye göç eden kadınların yaratıcı drama ile yemeği bir sembol olarak kullanarak nasıl dönüştüklerini ele almaktadır. Araştırmamız, "Bir Tutam Baharat" adlı bir yaratıcı drama atölyesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Atölyeye 7 Suriyeli ve 7 Türkiyeli kadın katılmıştır. Katılımcılar, drama yolu ile yaşam deneyimlerini canlandırmışlar ve bu deneyimleri yaratıcı drama içinde yemek metaforuyla ifade etmişlerdir. Örneğin, yemekte kullandığımız baharatlar, yemeğe tat katan onu kimi lezzetli kimi zaman da yenilmez hale getiren araçlar iken; hayatta öğrendiğimiz her bir bilgi de bizim, yaşamda değişim ve dönüşümüze katkı sağlayan araçlardır. Çalışmamızın sonuçları, yemeği yaratıcı drama içinde bir metafor olarak kullanmanın, kadınların duygusal ifade kapasitelerini artırarak değişim ve dönüşüm süreçlerine katkı sağladığını göstermektedir. Katılımcılar, yemeklerini pişirme, tatlarını paylaşma ve yemekle ilişkilendirildikleri anıları canlandırma yoluyla kendi kimliklerini keşfetmişlerdir. Aynı zamanda, yemeği bir metafor olarak kullanarak farklı bakış açılarına açık olmayı öğrenmişler ve insan ilişkilerinde daha anlayışlı hale gelmişlerdir. Bu çalışma, yemeği yaratıcı drama içinde bir metafor olarak kullanarak kadınların değişim ve dönüşüm süreçlerine nasıl katkıda bulduklarını vurgulamaktadır. Yaratıcı drama, duygusal ifade, kimlik dönüşümü ve farklılıklara saygı gibi önemli konuları ele almada güçlü bir araç olabilir.

Anahtar Sözcükler: Göç, Yemek Metaforu, Kimlik Dönüşümü, Yaratıcı Drama, Duygusal İfade, Farklılıklara Saygı, Kadınlar

Nesneden Sanata: Yaratıcı Drama Yoluyla Gündelik Malzemelerle Yaratıcı İfade Becerisi

Arş. Gör. Şevval Nur Şen, İnönü Üniversitesi, sevvalnurozkes@gmail.com

Esin Güneş Şahin, Milli Eğitim Bakanlığı, esn.gns.44@gmail.com

Özet

Yaratıcı drama, katılımcılarına farklı bakış açıları kazandıran ve yaratıcılıklarını teşvik eden etkili bir öğretim yöntemidir. Gündelik nesnelere kullanarak sanatsal üretim yapmaya çalışma süreci, öğrencilerin hem yaratıcılıklarını hem de problem çözme yeteneklerini geliştirebilir. Bu süreç, onların yaratıcı düşüncelerini sağlamanın yanı sıra gündelik nesnelere farklı bir perspektiften değerlendirme, bu nesnelere sanatsal üretimde nasıl kullanılabileceğini, nesnenin bir ifade unsuru olarak nasıl dönüştürülebileceğini keşfetme fırsatı sunar. Gündelik nesnelere çalışmak, onlara bu nesnelere farklı ve beklenmedik şekillerde nasıl kullanılabileceğini gösterir. Gündelik nesnelere sanatsal üretim nesnesi haline dönüşümünü keşfetme amacı taşıyan bu araştırma, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin, kibrit ve kâğıt gibi basit malzemeleri kullanarak yaratıcı drama yoluyla sanat üretimi sürecini incelemektedir. Yaratıcı drama atölyesi katılımcıların, sanat eseri oluşturma, üretim yapma sürecini anlama, gündelik nesnelere yaratıcı bir şekilde kullanarak kendini nesne üzerinden ifade edebilme becerisi kazanmalarını ve sanata olan bakış açılarında bir değişim oluşturmalarını hedeflemektedir. Bu çalışmada katılımcıların basit nesnelere ile sanatsal üretim yapma sürecindeki deneyimleri incelendiğinden nitel araştırma yönteminin fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını Doğu Anadolu bölgesinde yer alan bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan on altı ortaokul yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme ve atölye çıktılarından elde edilen dokümanlar kullanılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizine tabi tutulmuştur. Uygulanan yaratıcı drama atölyesi basit nesnelere sanat eserine dönüştürme sürecini uygun olarak tasarlanarak tek oturumda tamamlanmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların sanata olan bakış açılarında ve yaratıcı ifade becerilerinde önemli bir değişim yaşadıkları, gündelik nesnelere sanat eserine dönüştürme sürecinde değerli öğrenme deneyimleri kazandıkları görülmüştür. Ayrıca bu tür yaratıcı drama atölye çalışmalarının gençlerin sanatsal ve yaratıcı potansiyellerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine olanak tanıdığı, bu sürecin bireysel

ve grup dinamikleri üzerinde olumlu etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında, okullar ve diğer eğitim kurumlarında benzer yaratıcı drama atölye çalışmalarının uygulanmasının, öğrencilerin sanatsal anlayış ve bakış açısı ile birlikte yaratıcı ifade becerilerini geliştirmek için etkili bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sanat Eğitimi, Yaratıcı İfade, Sanatta Gündelik Nesne Kullanımı, Yaratıcı Drama

Ortaokul Düzeyinde Fen Bilimleri Derslerinde Yaratıcı Drama Kullanılarak Yazılmış Tezlerin İncelenmesi

Ezgi Köseleler, Milli Eğitim Bakanlığı, karabulutezgi26@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Akın Demircan, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, zeynep26@gmail.com

Özet

Yaratıcı drama, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden bir öğrenme yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, fen bilimleri derslerinde yaratıcı drama kullanımının öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini değerlendirmek, öğrenci motivasyonunu artırmak, derinlemesine öğrenmeyi teşvik etmek ve fen bilimleri konularını daha anlamlı hale getirmek için potansiyel avantajlarını araştırmak önemlidir. Bu çalışma, ortaokul düzeyinde fen bilimleri derslerinde yaratıcı drama kullanımının incelenmesini amaçlamaktadır. Fen bilimleri eğitiminde yaratıcı drama, öğrencilerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerini teşvik etme ve derinlemesine anlamalarını sağlama potansiyeline sahip bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Araştırmanın temel amacı, ortaokul seviyesinde fen bilimleri derslerinde yaratıcı drama kullanımının öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için, öncelikle literatür taraması yapılmış ve daha önceki benzer çalışmaların sonuçları gözden geçirilmiştir. Araştırmanın yöntemi, nitel bir yaklaşımı benimsemektedir. Araştırma, bu konuda yapılmış farklı çalışmaların genel analizi ve incelenmesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu veriler, fen bilimleri derslerinde yaratıcı drama kullanımının öğrenci motivasyonu, derinlemesine öğrenme ve akademik başarı üzerindeki potansiyel etkilerini değerlendirmek için analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, fen bilimleri derslerinde yaratıcı drama kullanımının öğrencilerin motivasyonunu artırdığını, derinlemesine öğrenmeyi teşvik ettiğini ve akademik başarıyı olumlu bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu bulgular, fen bilimleri eğitiminde yaratıcı drama tekniklerinin potansiyel faydalarını vurgulamaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, ortaokul düzeyinde fen bilimleri derslerinde yaratıcı drama kullanımının öğrenci başarısı ve öğrenme deneyimleri üzerindeki önemini vurgulamaktadır. Bu yöntemin eğitimdeki rolünü daha iyi anlamak ve fen bilimleri eğitimini daha etkili hale getirmek için daha fazla araştırma gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri, Ortaokul, Yaratıcı Drama

Yaratıcı Drama ile Bütünleştirilmiş Bilişsel Davranışçı Terapi Odaklı Grup Çalışmasının Ergenlerin Sınav Kaygısı Üzerine Etkisi

Dr. Psk. Dan. Merve Çalık, Milli Eğitim Bakanlığı, merve_pdr35@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı yaratıcı drama ile bütünleştirilmiş bilişsel davranışçı terapi odaklı grup çalışmasının ergenlerin sınav kaygısı üzerine etkisini incelemektir. Bu çalışmada nicel yaklaşımın deneysel modellerinden yarı deneysel kontrol gruplu ön test– son test modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında, Sakarya’da devlet okulunda okuyan 8’i kontrol, 8’i deney grubu olmak üzere toplam 16 7. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Westside Sınav Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Yaratıcı drama ile bütünleştirilmiş bilişsel davranışçı terapi odaklı grup programı yaratıcı dramanın ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamalarına göre yapılandırılmış olup bilişsel davranışçı terapi odağında 10 oturumdan oluşan bir çalışmadır. Deney ve kontrol gruplarından, Westside Sınav Kaygısı Ölçeği ile toplanan ön test ve son test verilerinin analizleri, SPSS 20.00 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde örneklem sayısının küçük olması nedeniyle ($n=16$, kız=6 erkek=10) Mann Whitney U ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi gibi parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Mann-Whitney U Testine göre, uygulama sonrası kontrol ve deney gruplarına uygulanan Westside Sınav Kaygısı Ölçeği puanlarının gruplar arasında anlamlı düzeyde fark oluşturduğu saptanmıştır ($U=,000$, $p<.05$). Deney grubunun sınav kaygısı puanlarının son ölçümde kontrol grubundan daha düşük olduğu görülmüştür. Deney grubuna uygulama öncesi ve sonrası uygulanan Westside Sınav Kaygısı Ölçeği ön test/son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucuna göre deney grubunun ön test/son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($z = -2,524$, $p<.05$). Dolayısıyla nicel bulgular deney grubundaki katılımcıların Westside Sınav Kaygısı Ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Ayrıca bulgular, deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiş olup deney grubunun sınav kaygısı puanlarının son ölçümde kontrol grubundan daha düşük olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle, yaratıcı drama

ile bütnletirilmi bilişsel davranışçı terapi odaklı grup çalışmasının ergenlerin sınav kaygısını azaltma üzerinde etkili olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın sonuçları ilgili literatür ışığında tartıılmıtır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Bilişsel Davranışçı Terapi, Grup alıması, Ergenler, Sınav Kaygısı

Yaratıcı Drama Yöntemi ile Hazırlanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Kaynaştırma / Bütünleştirme Öğrencilerine Yönelik Tutumlarına Etkisi

Şenay Arslan Soyaltın, Şenay Arslan Danışmanlık, senayarslan_@hotmail.com

Deniz Gökçe, Beşiktaş Rehberlik ve Araştırma Merkezi, denizozdemirgokce@gmail.com

Burcu Gezgin Bektaş, Beşiktaş Büyük Esmâ Sultan Ortaokulu, burcugezginbektas@gmail.com

Özet

Bu çalışma kapsamında yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanan eğitim programının, İstanbul İli Beşiktaş İlçesi'ndeki okullarda görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine yönelik tutumlarına etkisini cinsiyet, öğretim yaptığı kademeye, çalışma yılı, branş ve daha önce kaynaştırma öğrencisinin olup olmaması değişkenleri açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın modeli zayıf deneysel desenlerden olan tek grup öntest-sontest desendir. Bu çalışma için seçilen grubun kaynaştırma öğrencisine yönelik tutumları, bir kez yaratıcı drama yöntemiyle eğitim programı başlamadan önce (öntest) bir kez de eğitim programı bittikten sonra (sontest) ölçülmüştür. 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul İli Beşiktaş İlçe'sinde bulunan ve devlet okullarının okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan toplam 150 öğretmen çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Aktan (2021) tarafından geliştirilen, "Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Öğretmen Sosyal Kabul Ölçeği (ÖSKÖ)" kullanılmıştır. Öğretmenlerin ön test ve son test tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek için ilişkili örneklem t testi kullanılmıştır. Analize geçmeden önce analizin varsayımı olan verilerin normal dağılımdan aşırı sapma gösterip göstermediği test edilmiştir. Öğretmenlerin ön test ve son test tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek için ilişkili örneklem t testi yapılmıştır. Cinsiyet ve kaynaştırma öğrencisi olup olmama durumuna göre tutum puanlarının karşılaştırmasında ilişkili örneklem t testi; öğretim yaptığı kademe, çalışma yılı, branş değişkenlerine göre öntest sontest puanları arasındaki fark incelenirken tekrarlı ölçümlerde ANOVA kullanılmıştır. Analizler gerçekleştirilmeden önce varsayımlar test edilmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine yönelik tutumlarını artırmak amacıyla uygulanan yaratıcı drama eğitim programı sonrasında tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasında ön test puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğu görülmüştür ($t(149) = -22.57$, $p < .05$). Öğretmenlerin uygulama öncesi kaynaştırma öğrencisine yönelik tutum

puanlarının ortalaması $\bar{X}=106.53$ iken, uygulama sonrasında $\bar{X} = 140.67$ 'ye çıkmıştır. Bu durumda, uygulanan yaratıcı drama ile hazırlanan eğitim programı öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine yönelik tutumlarını artırmada etkili olmuştur. Cinsiyete göre analiz, eğitime katılan kadın öğretmenlerin deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 109.51 iken bu değer deney sonrasında 141.29; erkek öğretmenlerin deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 99.56 iken deney sonrasında ise 139.24 olmuştur. Buna göre her iki cinsiyet grubunda da eğitim sonucunda kaynaştırma öğrencisine yönelik tutum puanlarında artış gözlemlendiği ve her iki cinsiyet grubundaki öğretmenlerin ön test ve son test tutum puanlarındaki artışın anlamlı olduğu söylenebilir. Öğretim yapılan kademeye göre eğitime katılan okulöncesi-ilkokul öğretmen grubunun deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 107.57 iken bu değer deney sonrasında 140.48; ortaokul-lise öğretmen grubunun deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 104.77 iken deney sonrasında ise 141.00 olmuştur. Buna göre farklı kademelerde görev yapan öğretmenlerin eğitim sonucunda kaynaştırma öğrencisine yönelik tutum puanlarında artış gözlemlendiği ve farklı gruplardaki öğretmenlerin ön test ve son test tutum puanlarındaki artışın anlamlı olduğu söylenebilir. Çalışma yılına göre çalışma yıllarına göre tüm alt gruplardaki öğretmenlerin son test tutum ölçeği puan ortalamalarının ön test tutum ölçeği puan ortalamalarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ön test son test puan ortalamaları arasındaki farkın en az olduğu grubun 6-10 yıl deneyime sahip grup olduğu ve bu farkın da manidar olduğu belirlenmiştir. Buna göre farklı çalışma yılına sahip öğretmenlerin eğitim sonucunda kaynaştırma öğrencisine yönelik tutum puanlarında artış gözlemlendiği artışın anlamlı olduğu söylenebilir. Branşa göre, eğitime katılan sınıf öğretmenleri grubunun deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 103.38 iken bu değer deney sonrasında 137.62; diğer branşlarda öğretmenlik yapan grubun deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 109.93 iken deney sonrasında ise 143.99 olmuştur. Buna göre farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin eğitim sonucunda kaynaştırma öğrencisine yönelik tutum puanlarında artış gözlemlendiği ve farklı gruplardaki öğretmenlerin ön test ve son test tutum puanlarındaki artışın anlamlı olduğu söylenebilir. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan öğretmen grubunun deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 109.82 iken bu değer deney sonrasında 141.45; kaynaştırma öğrencisi olmayan grubun deney öncesi tutum ölçeği puan ortalaması 99.32 iken deney sonrasında ise 138.98 olmuştur. Buna göre sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ve bulunmayan öğretmenlerin eğitim sonucunda kaynaştırma öğrencisine yönelik tutum puanlarında artış gözlemlendiği ve her iki gruptaki öğretmenlerin

ön test ve son test tutum puanlarındaki artışın anlamlı olduğu söylenebilir. Yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanan ve öğretmenlere uygulanan programın, cinsiyet, öğretim yapılan kademe, çalışma yılı, branş ve daha önce kaynaştırma öğrencisinin olup olmaması durumuna göre incelendiğinde; öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine yönelik tutumlarını artırmada etkili olduğu, olumlu yönde bir farklılaşmaya yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu şekilde uygulanacak olan öğretmen eğitim programlarının yaygınlaştırılmasının önemli olduğu söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Yaratıcı Drama, Tutum, Kaynaştırma/ Bütünleştirme

Türkiye'de Göçmen Öğrencilere Dil Eğitiminde Uygulanabilecek Örnek Yaratıcı Drama Uygulamaları

Tuğba Deniz, Milli Eğitim Bakanlığı, gazili66tugba@gmail.com

Özet

Bireye ana dilin ve ikinci bir dilin öğretilmesi esnasında uygulanacak farklı öğretim yöntemleri vardır. Çocuk okulda eğitime başladığı esnada ana dilinde belirli bir sözcük sayısına sahiptir. Bu sayede cümle kurabilir ve çevresi ile iletişime geçebilir. İkinci bir dil öğrenimi bilinçli bir tercih olabileceği gibi zorunlu bir durumun sonucu da olabilir. Bilinçli bir şekilde dil öğrenimine karar veren birey bu yönelimine uygun olarak kendini hazırlar dil öğrenimine karşı olumsuz bir tepki oluşturmaz. Zorunlu dil ediniminde bu durum değişebilir. Birey yeni öğreneceği dili kabul edebilir ya da bir tepki olarak dil öğrenimini reddedebilir. Bir kişinin tek başına yaptığı göç, göç alan bölgeyi demografik, ekonomik, sosyal açıdan etkilemez. Ancak toplu yapılan göçün göç alan ülkeye ya da bölgeye olumlu olumsuz birçok etkisi olmaktadır. Bu göçün toplumsal boyutu iken bireysel boyutunda göç eden kişilerin ruhsal ve bedensel gelişimlerini etkileyen sonuçlar görmekteyiz. Özellikle çocuklar göçün sebebini anlayamadıkları için psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar. Göç kararında etkisiz olan çocukların bedensel, ruhsal, sosyal gelişimlerinde bu süreç çoğu zaman hayat boyu iz bırakmaktadır. Bu süreçte yaşanabilecek olumsuzluklar çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimini derinden etkilemekte ve bazen de kalıcı şekilde zarar görmesine neden olabilmektedir (Kara & Nazik, 2018). Eğitim ve öğretimde plan ve programların ilk uygulamalarına baktığımızda genellikle öğretmenin aktif olduğu öğrencinin ise öğretmenin yönlendirmeleri üzerine sınıfta etkin olduğu görülmektedir. Son dönemde eğitimde davranışçı ve yaparak yaşayarak öğrenme yaklaşımları uygulamaya konulmuştur. Bu yaklaşımlarda öğretmenin bir usta çırak ilişkisi ile ders anlatması öğrencinin ise anlatılan konuyu davranışa dönüştürmesi beklenmektedir. Özellikle dil eğitiminde bireyin hem sınıf içerisinde hem de günlük yaşamında dilin uygulayıcısı olması gerekmektedir. Sınıfta yapılacak farklı etkinlikler öğrenci dile daha kolay uyum sağlayabilir. Sınıfta öğrenciyi aktif duruma getirecek uygulamalardan biri de yaratıcı dramadır. Çocuklar drama çalışmalarını severler. Hayali bir dünyada oldukça başarılı olurlar ve bir karakter içerisinde girerek güvenli bir biçimde başarmanın hazzını yaşarlar.

Çocuklar, başarılı oldukları bir durumu prova ettiklerinde dahi bu kendilerine iyi gelmektedir. (Baldwin, 2008'den çev. edt. Metinnam & Özen, 2019) Yaratıcı Drama, eğitimde yer alan yöntemler arasındadır ve çok sayıda derste kullanılmaktadır. Böylece öğrenme ve öğretme süreçlerinin canlandırma odaklı çalışmalarından söz edilir olmuştur. Yaratıcı dramanın bu biçimde yeni bir yöntem olarak kullanımı, özellikle kişilik ve kimlik geliştirmeye, sosyal uyuma ve ekip çalışmasına ilişkin amaçları gerçekleştirmeye dönüktür. (Adıgüzel, 2018, s. 81) Göçmen öğrenciler Türk eğitim sistemine entegre edilirken Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda Türk öğrencilerle aynı sınıflarda karma bir eğitim almaktadırlar. Türk öğrenci dile hâkim iken göçmen öğrenci birkaç temel ihtiyaç cümlesi haricinde Türkçeyi bilmemektedir. Özellikle kendi ülkelerinden gelen vatandaşlarla aynı mahallede yaşayan çocuklar okulda öğrendikleri Türkçeyi günlük yaşamda kullanamadıkları için dil edinimini ilerletemezler. Dil eğitiminde öğrenilen kelimelerin günlük hayatta uygulanması istenir. Günlük hayatında öğrendiği dili kullanamayan öğrenciler için sınıfta uygulanacak yaratıcı drama uygulamaları ile öğrencilere hem dili kullanabileceği yaşantı ortamları oluşturulabilir hem de sınıfta bulunan farklı grupların birbirleri ile kaynaşması sağlanabilir. Yaratıcı drama bir yöntem olarak sahip olduğu teknikleri işe koşar, drama alanının kendi konuları dışındaki konuları öğretmede kullanılır. Bu konular, amaçları uygun olan her ders ya da her eğitimde kullanılabilir. Bu yöntemde işlenecek bir konunun dramatik bir çatışma içerisinde canlandırmalarla bizzat yaşatılarak öğretilmesi söz konusudur. Sınıf ortamında farklı derslerde bir yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanılması en başta öğrenci merkezli bir öğrenme ortamının oluşturulmasını, anlatmak istenen konunun kalıcı hale getirilmesini ve yaşantısal olmasını, öğrenenlerin (çocuk, ergen, yetişkin olabilir) farklı ve eleştirel düşünmesini, duygularının sağlıklı bir biçimde dışa vurulmasını özgür düşüncenin gelişimini ve her türlü ifade olanağının verilmesini yaratıcılık ve yazılı-sözlü iletişim becerilerinin geliştirilmesini amaçlar. (Adıgüzel, 2018, s.133) Örneğin sınıfta iletişimde çekinme problemi olan bir öğrenciye dramatik kurgunun bileşenlerinden “rol oynama” yaptırılarak çocuğun kendini en yakın hissettiği hayvanı canlandırması istenebilir. Bu sayede çocuk hem kendi duygu ve düşüncelerini dışarıya aktarabilir hem de yeni öğrendiği dile yatkınlığı artabilir. Bu çalışmada Türkiye’de Göçmen öğrenciler için açılan “uyum sınıfı” projesinde kullanılacak örnek yaratıcı drama uygulamaları incelenecek. Uygulama grubu olarak Ankara Danişment Çiçekli İlkokulu’nda bulunan uyum sınıfı öğrencileri seçildi.

Anahtar Sözcükler: İki Dillilik, Göçmen, Yaratıcı Drama, Eğitim, Uyum Sınıfı

Eğitimde Drama Dersinin İşlenişinde Değişim ve Dönüşüm: Bir Öz Anlatı Çalışması

Dr. Öğr. Üyesi Dürdane Lafcı-Tor, Erciyes Üniversitesi, durdaneltor@gmail.com

Özet

Bu çalışmada öğretmen yetiştirme programlarında yer alan Eğitimde Drama dersinin işlenişindeki yıllara göre değişim ve dönüşüm bir drama liderinin deneyimleri doğrultusunda ele alınacaktır. Bu çalışmanın yazarı 2016 yılından bu yana farklı bölümlerde Eğitimde Drama dersi vermektedir. Sekiz yıl içerisinde beş farklı bölüme, üç farklı düzeydeki gruba (2., 3. ve 4. sınıf) toplamda 12 (2021-2022 güzden sonrasını ekle) Eğitimde Drama dersi vermiştir. Bunun yanı sıra yürüttüğü Özel Öğretim Yöntemleri, İnsan İlişkileri ve İletişim, Sosyal Beceri Eğitimi adlı derslerde dramayı bir yöntem olarak kullanmıştır. Bölüm ve sınıf düzeyindeki farklılıklar, akademisyen olmanın sorumlulukları, eğitim politikaları, küresel ve ulusal afetler yazarın yürüttüğü her bir Eğitim Drama dersini farklılaştırma sorumluluğunu ve gerekliliğini doğurmuştur. Birincil amacı derslerin etkililiği artırmak olan yazarın bu çeşitliliğe göre ders planlarını tasarlaması ve bu doğrultuda dersi işlemesi onun geniş bir deneyime sahip olmasını sağlamıştır. Bu çalışmada yazar bu deneyimi paylaşmayı planlamaktadır ve bu amaçla çalışma yazarın kendi öz anlatısına dayanmaktadır. Anlatıcının ders izlenceleri, ders planları ve notları veri toplama araçlarıdır. Bunun yanı sıra raportör kayıtları, ders çıktıkları/ürünleri, öğrenci ödevleri, öğrenci e-postaları birer hatırlatıcı olarak kullanılmıştır. Anlatıcı tüm bu veri kaynaklarını kullanarak ders izlencelerinde ve dersin işlenişine yönelik değişim yapma gereksinimlerini hikâyeleştirmiştir. Anlatıcı, anlatı araştırmalarının zamansallık, sosyallik, bağlam, yer, nedensellik ve belirli bir izleyici kitlesine yönelik olma özelliklerini dikkate alarak kronolojik sıra içinde hikâyesini oluşturmuştur. Bu öz anlatı çalışmasının hedef kitlesi 31. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresinin katılımcılarıdır. Anlatıcı ders verme sürecinde yaşadığı deneyimi kendi öz mesleki gelişimi, eğitim politikaları ve doğal afetlerin eğitim sistemine getirdiği yenilik ve/veya zorunluluklar bağlamında ele alacaktır. Hikâye anlatımı fotoğraflarla desteklenecek ve günümüz eğitim distopyasına ışık tutacak nitelikte olacaktır. Bildiri sunumunda araştırmacın kendi çektiği fotoğraflar yer alacak ve kişisel verileri koruma kanunu dikkate alınarak paylaşılacaktır.

Anahtar sözcükler: Eğitimde Drama, Öz Anlatı Çalışması, Değişim, Dönüşüm

Brian Way ve Dorothy Heathcote'un Tiyatro Yaklaşımlarının Karşılaştırılması: Stanislavski vs Brecht

Dr. Öğr.Üyesi İhsan Metinnam, Ankara Üniversitesi, ihsanmetinnam@gmail.com

Özet

Eğitimde yaratıcı dramanın tarihi, alan içi tartışmaların odaklandığı süreç mi ürün mü, yöntem mi disiplin mi, tiyatro mu değil mi gibi birçok ikilikle doludur. Harriet-Finlay Johnson'un Sompting'de dramayı öğretim için bir araç olarak kullandığı uygulamalarından bu yana yüz yılı aşkın bir süre geçmiş bulunmaktadır. Bu süre içerisinde, farklı eğitimde drama uygulamacıları ve araştırmacıları farklı yaklaşımlarıyla alana öncülük etmişlerdir. Bu öncülerin bir kısmı Johnson gibi dramayı bir öğretme ve öğrenme yolu olarak benimsemişlerdir. Bazı öncüler ise dramayı insanı geliştirmenin bir yolu olarak görmüşlerdir. Dramayı etkili bir öğrenme ve öğretme aracı olarak gören öncülerin başında Dorothy Heathcote gelmektedir. Brian Way ise insanın kimi yönlerini geliştirerek kendisini gerçekleştirmesi için dramanın bir araç olarak kullanılmasını savunmaktadır. Bu iki öncünün görüşleri, dramanın amaçları konusunda farklılaştığı gibi dramanın sanatsal, felsefi ve eğitsel temelleri konusunda da farklılaşmaktadır. Brian Way'in temsil ettiği drama yoluyla gelişim anlayışı sanatsal olarak Konstantin Stanislavski'nin oyuncu yetiştirme modelinden etkilenmiştir. Ancak bu ekoldeki uygulamacılar, drama eğitimi anlayışı açısından anti-tiyatrocu bir konum almışlardır. Dramanın tiyatro ile olan farkını özellikle ön plana çıkarmışlardır. Bunun temellerinde, drama yoluyla gelişim anlayışının eğitsel temellerinin ilerlemeci eğitim anlayışından ve hümanistik psikolojiden etkilenmiş olması yatmaktadır. Bu anlayışa göre birey biricik ve özgürdür. Tiyatronun öğrenen üzerinde sonuç odaklı olmasından kaynaklı bir baskı yaratabileceğini düşünen bu öncüler, bu yüzden tiyatrodan arındırılmış ancak tiyatro egzersiz ve pratikleriyle yapılandırılmış bir süreci savunmuşlardır. Drama yoluyla öğrenme anlayışını savunan Heathcote ve takipçileri ise dramanın tiyatrodan farklı olduğunu kabul etseler bile iki alan arasındaki farklardan çok benzerliklerin ön plana çıkarılmasını savunmaktadırlar. Diğer yandan, drama süreçlerini psikoloji temelli olmaktan çıkarıp sosyolojik ve antropolojik temelli bir eksene oturtan drama yoluyla öğrenme ekolü, sanatsal temellerini de buna uygun olarak biçimlendirmiştir. Dünyayı sürprizlerle dolu, keşfedilecek bir yer olarak görmekten (Brian Way ve takipçileri) çok,

sorgulanarak değiştirilip dönüştürülmesi gereken bir yer olarak görmüşlerdir. Bu yüzden, Bertolt Brecht'in görüşlerini, özellikle "mesafe" kavramı odağında benimsedikleri ifade edilebilir. Bu çalışmada, dramanın öncülerinden Brian Way ve Dorothy Heathcote'un tiyatro anlayışları odağa alınarak, bu iki farklı drama geleneğinin felsefi ve eğitsel temellerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma, doküman incelemesine dayalı tarama modelinde nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Verilerin toplanması için iki öncünün çalışmalarını içeren basılı, işitsel ve görsel dokümanlar incelenmiş, çalışmanın amacı doğrultusunda veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Çalışmada, Way ve Heathcote'un drama anlayışlarının eğitsel, sanatsal ve felsefi olarak farklılaştığı, bir drama anlayışını incelerken sanatsal, eğitsel ve felsefi temellerin bir bütün olarak ele alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Brian Way, Dorothy Heathcote, Bertolt Brecht, Konstantin Stanislavski

Yaratıcı Drama Temelli Çevre Eğitiminin 5-6 Yaş Çocukların Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisi

Tuba Çay Sağlam, t.cay@outlook.com

Arş. Gör. Dr. İnanç Eti, Çukurova Üniversitesi, inanceti@gmail.com

Özet

Giderek artan ve dünyadaki yaşamı tehdit etmekte olan çevre sorunlarının temelinde çevreye karşı olumlu tutumlara sahip olmayan bireylerin davranış ve kararları yatmaktadır. Çevreye yönelik olumlu tutum sergileyen bireyler ise çevrenin korunması için somut ve sürdürülebilir adımlar atarak gezegenimizdeki tüm yaşam formlarına saygı göstermektedir. Bireylerde çevre bilincinin artması için erken çocukluk döneminden itibaren toplumsal ve kültürel değerlerin kazandırılması için çalışılmalıdır. Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi, çocukların gelişim düzeyleri göz önüne alınarak, onların tüm gelişim alanlarına hitap eden bütünsel ve disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Çocukların erken yaşlarda çevre sorunlarına ve çevreyi korumaya dair eğitsel yaşantılar geçirmesi gelecekte daha duyarlı bireylerin yetişmesine olanak sağlayacaktır. Erken çocukluk eğitiminde drama, hem bir eğitim yöntemi olarak hem de okul öncesi eğitim programında yer alan bir etkinlik türü olarak çocuklara yaşantı odaklı etkin bir öğrenme ortamı sağlamaktadır. Yaratıcı drama sayesinde çocuklar dramatik kurgu içerisinde bir rol üstlenerek farklı dramatik anları canlandırır. Böylece çocuklar gerçek yaşamla ilişkili olan pek çok problem durumunu akran grubu ile rol oynayarak çözmeye çalışırlar. Bu deneyim çocukların tutum ve davranışlarına etki eder. Yaratıcı dramanın sağlamış olduğu yaşantılar çocukların çevreye ilişkin olumlu tutum kazanması için bir yöntem olarak kullanılabilir. Bu çalışma, yaratıcı drama temelli çevre eğitiminin 5-6 yaş grubu (min_{yaş}=56 ay, max_{yaş}=66 ay) çocukların çevreye yönelik tutumlarına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda bir devlet okulunun iki anasınıfı şubesinden toplam 33 çocuk bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır (N_{deney}=17, N_{kontrol}=16). Deney grubundaki çocuklara Haftada iki kez olmak üzere 14 oturum (ilk dört oturum çocukların drama etkinliklerine alışması için gerçekleştirilmiştir) yaratıcı drama temelli çevre eğitimi verilmiştir. Gerçekleştirilen 10 oturumda çevre sorunları, şehirleşme, diğer canlıların yaşam alanları, su tasarrufu, geri dönüşüm-ileri dönüşüm, küresel ısınma,

çevre kirliliği ve çevreci ulaşım konuları ele alınmıştır. Kontrol grubuna da deney grubuyla aynı sıklık ve süre içerisinde deney grubunun drama etkinliklerinde kullanılan çocuk kitapları, görsel materyaller ve videolar Türkçe ve Sanat etkinlikleri kapsamında sunulmuştur. Deneysel müdahale öncesinde ve sonrasında her iki grubun çevre tutumlarını belirlemek için Musser & Diamond (1999) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Kahriman-Öztürk (2010) tarafından yapılan Çocuklara Yönelik Çevre Tutum Ölçeği Okul Öncesi Versiyonu (CATES-PV) ölçme aracı kullanılmıştır. 15 maddeden oluşan bu ölçme aracı; çocukların tüketim kalıpları, çevreyi koruma, geri dönüşüm-geri kullanım ve yaşam alışkanlıklarına ilişkin tutumlarını ortaya koymak için resimler aracılığıyla veri sağlamaktadır. Her bir maddeye ilişkin bir birine zıt davranışlar olan iki resim gösterilmekte ve çocuktan hangi resimdeki çocuğun davranışını sergilediğini seçmesi istenmektedir. Ardından çocuğun seçtiği bu resimdeki davranışı bazen mi her zaman mı sergilediğini seçmesi istenmektedir. Böylece 4'lü likert tipinde bir ölçme gerçekleştirilmektedir. Çalışmanın öntest-sontest verileri her bir çocuktan ayrı ayrı toplanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda, öntest toplam puanları arasında yapılan t-testi sonucunda gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($M_{\text{öntest\_deney}}=44.76$, $M_{\text{öntest\_kontrol}}=45.00$; $p>.005$). Yaratıcı drama temelli çevre eğitimi sonrasında elde edilen sontest toplam puanları arasında yapılan bağımsız gruplar t-testi sonucunda ise deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($M_{\text{sontest\_deney}}=56.24$, $M_{\text{sontest\_kontrol}}=48.38$ ($F(1,31) = 9.47$, $p < .001$). Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, yaratıcı drama temelli çevre eğitiminin 5-6 yaş grubu çocukların çevre tutumlarına anlamlı bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma sonucunda erken çocukluk dönemi çevre eğitiminde yaratıcı dramının etkili bir öğrenme süreci sağladığı ve çocukların tutumlarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Yaratıcı Drama, Çevre Eğitimi, Okul Öncesi, Çevreye Yönelik Tutumlar

Yaratıcı Drama, Müze-Toplum İlişisini Değiştirebilir mi?: Müzelere Yönelik Yaratıcı Drama Projelerinde Kullanılan Soruların Yönü

Dr. Gökhan Karaosmanoğlu, Ankara Üniversitesi, gkaraosmanoglu@gmail.com

Arş. Gör. Gizem Sivrikaya, Ankara Üniversitesi, gizemsivrikaya55@gmail.com

Özet

Müzelere yapılan yaratıcı drama çalışmalarına bakıldığında bu çalışmaların müzelere yönelik olumlu tutum geliştirmeyi de hedeflediği görülür. Bu durumdan yola çıkılarak, müze-toplum ilişkisinin yaratıcı drama projelerinde nasıl ele alındığı merak konusu olmuştur. Belirtilen konunun ele alınması amacıyla, araştırmada, müzelere yönelik olarak geliştirilen yaratıcı drama projelerinde kullanılan soru-yanıt tekniğinin soruların yönü (eğitmenden katılımcılara, katılımcılardan eğitmene veya katılımcılar arası) ve kullanım amaçları açısından incelenebileceği düşünülmüştür. Müze birimi de bulunan Özel Doğaç Yaratıcı Drama Eğitimliği/Liderliği Kursunun bitirme projelerinin doküman analizi yoluyla incelendiği çalışmada, 681 projeye ulaşılmıştır. Bu projeler içinde müzelerle ilişkili 16 projenin olduğu tespit edilmiş, müzelerle ilgili projeler içinde katılımcı grubu 15 yaş ve üzerindeki kişiler olan sekiz bitirme projesinin incelenmesi uygun bulunmuştur. Bitirme projelerinde sorulan soruların yönleri eğitmenden katılımcıya, katılımcıdan eğitmene, katılımcılar arası olacak şekilde gruplandırılmıştır. Projelerin yedi tanesinde soruların yönünün eğitmenden katılımcılara doğru, birinde katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Yaratıcı drama çalışmalarının farklı bakış açıları ve görüşleri belirgin kılan doğası göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların aktif ve sanatsal yolla araştırma yapan kişiler olduğu bilinmektedir. Fakat bu araştırmalar müze-toplum ilişkisini irdeleyen çalışmalardan olmaktan çok müzelerin var olan kurumsal rolünü pekiştiren bir yerde durmaktadır. Diğer yandan katılımcıların oluşturduğu sorular, müzelerde sunulan bilgilerin sorgulanabilir olduğunu sezmeye; müzelerde anlamlandırmakta zorlandıkları süreçleri anlamlandırmalarına; farklı ihtiyaçlar ile müzelerin imkânlarını bir araya getirme zeminlerini fark etmelerine; müzelerin değişiminde rol oynamalarına yardımcı olabilir. Belirtilen sonuçlar ışığında müzelere yönelik yaratıcı drama projelerinde Röportaj-Söyleşi-Sorgu tekniğinin de kullanılarak soruların yönünün çeşitlendirilmesi önerilmektedir. Böylece projelerin müze-toplum ilişkisine yönelik amaçlarının da olumlu yönde etkileneceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Müze, Müze-Toplum, Katılımcı Müze, Müzede Yaratıcı Drama, Yaratıcı Drama Teknikleri

Öğrencilerin Metaksis Deneyimleri: Turizm Eğitiminde Uzman Mantosu Yaklaşımı Uygulamaları

Doç. Dr. Hakan Sezerel, Anadolu Üniversitesi, hsezerel@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Zeki Özen, Ankara Üniversitesi, zekioz@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın konusunu Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin drama uygulamalarında rol ve kurgu arasında gidiş geliş durumları oluşturmaktadır. Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Bölümü öğrencilerinin alanlarına ilişkin kendi özgün düşüncelerini ifade etmelerini sağlamak, bir işletmeye bağlı farklı uzmanlık alanları doğrultusunda çeşitli tasarımlar oluşturmalarını sağlamak ve bir işletmenin baş etmesi gereken ayrıntılara ilişkin bilgi edinmek amaçlanmıştır. Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması deseniyle yapılandırılmıştır. Eylem araştırması, bir okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer tür kuruluşlarda çalışan mühendis, yönetici, planlamacı, insan kaynakları uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan bir uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılmasını ya da halihazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım, & Şimşek, 2013). Uygulama sürecinde gözlem, görüşme, görsel sunular, yansıtıcı özetler, ses kaydı ve video kaydı yolu ile veriler toplanmıştır. Araştırma sürecinde toplanan veriler tümevarım analizi ve içerik analizi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışmanın araştırma grubunu, Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği bölümünde 2021- 2022 eğitim öğretim döneminde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler ilgili bölümün seçmeli drama dersini alan Turizm İşletmesi adaylarıdır. Çalışma evreninin oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun durum örnekleme tercih edilmiştir. Uygun durum örnekleme, deney grubunun kolay ulaşılabilir olmasıyla ilişkilidir (Ekiz, 2009). Bu araştırmadan elde edilen bulgular Dorothy Heathcote'un özgün bir yaklaşımı olan "Uzman Mantosu yaklaşımının; sorumluluk üreten, sosyal etkileşim yolu ile ortak çalışmalar üretebilme konusunda gerçek ve kurgu arasında gidiş gelişlerin kaybolduğu, "kurguda kendi gibi hissetmelerin" yoğunlukla yaşandığı ve öğrencilerin üstlendikleri role inanış

bağlamında sıkıntılar yaşamadıkları bir yaklaşım olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgulardan hareketle uzman mantosu uygulamalarının Turizm Fakültesi ders programlarında daha fazla yer bulması ve uzmanlık alanlarına ilişkin bilgi ve deneyimlerin bu anlayışla yapılandırılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Uzman Mantosu, Metaksis, Kurgu, Role İnaniş, Turizm İşletmeciliği